

Rozwój społeczno-gospodarczy a kształtowanie się obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

*Anna Borowczak, Paweł Churski, Michał Dolata, Joanna Dominiak, Jan Hauke,
Barbara Konecka-Szydłowska, Robert Perdał*

UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU
WYDZIAŁ NAUK GEOGRAFICZNYCH I GEOLOGICZNYCH
Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej
i Gospodarki Przestrzennej
Zakład Analizy Regionalnej

8 stycznia 2015 r.
SEMINARIUM

CENTRUM EUROPEJSKICH
STUDIÓW REGIONALNYCH I LOKALNYCH
UNIWERSYTET WARSZAWSKI

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A Kształtowanie się
obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

Rozwój społeczno-gospodarczy a kształtowanie się obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

Projekt badawczy finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki
N N306 79 19 40

Kierownik Projektu:

✓ prof. UAM dr hab. Paweł Churski

Wykonawcy Projektu:

- ✓ dr hab. Jan Hauke
- ✓ dr Michał Dolata
- ✓ dr Joanna Dominiak
- ✓ dr Barbara Konecka-Szydłowska
- ✓ dr Robert Perdał
- ✓ mgr Anna Borowczak

Współpraca:

- ✓ prof. dr Dovile Krupickaite
*Geografijos ir kraštotvarkos katedra
Vilniaus Universitetas*
- ✓ prof. dr Pavol Korec
*Katedra humánnej geografie a demogeografie
Univerzita Koménskeho v Bratislavie*

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A Kształtowanie się
obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

cel główny i cele szczegółowe

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

Głównym celem projektu jest analiza procesu rozwoju społeczno-gospodarczego w kontekście kształtowania się obszarów wzrostu i obszarów stagnacji w układzie regionalnym i wewnątrzregionalnym Polski i wybranych państw Unii Europejskiej (NUTS-2 i NUTS4/LAU-1) w latach 2000-2010 oraz charakterystyka istotnych czynników stymulujących lub hamujących rozwój tych obszarów.

Cele szczegółowe:

1. Analiza **rozwoju** społeczno-gospodarczego w układzie wybranych aspektów:
 - ludność i osadnictwo;
 - rynek pracy i struktura gospodarki;
 - infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna;
 - sytuacja finansowa i poziom zamożności;
 - innowacyjna gospodarka i otoczenie biznesu;

prowadząca do identyfikacji rozkładu obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej w ujęciu częściowym i całościowym rozwoju.
2. Analiza **procesu** rozwoju społeczno-gospodarczego wyróżnionych obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej w ujęciu częściowym i całościowym rozwoju.

Cele szczegółowe cd. :

3. Identyfikacja **istotnych czynników**, w wybranych aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego, posiadających wpływ na rozkład oraz rozwój obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej.
4. Analiza **relacji** między zidentyfikowanymi **czynnikami rozwoju** społeczno-gospodarczego a **zmiennością koniunktury gospodarczej** oraz zjawiskiem światowego kryzysu ekonomicznego.
5. Określenie **prawidłowości** w zakresie polaryzacji oraz dyfuzji procesów rozwojowych w kontekście **ukierunkowania polityki regionalnej** zgodnie z modelem polaryzacyjno-dyfuzyjnym, w ujęciu częściowym i całościowym rozwoju.

hipotezy badawcze

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

Hipotezy badawcze:

H1: Cechą charakterystyczną rozwoju społeczno-gospodarczego jest **duży stopień zróżnicowania przestrzennego**, czego konsekwencją jest kształtowanie się obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej,

H2: Identyfikacja obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej może odbywać się zarówno w **ujęciu częściowym**, tj. różnych aspektów (ludność i osadnictwo, rynek pracy i struktura gospodarki, infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna, sytuacja finansowa i poziom zamożności, innowacyjna gospodarka i otoczenie biznesu), jak i w **ujęciu całościowym** procesu rozwoju,

H3: **Rozkład przestrzenny** obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej **zmienia się w czasie**,

H4: Rozmieszczenie oraz rozwój obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej **determinowane są przez istotne czynniki**, których siła wpływu jest zróżnicowana,

H5: Rozwój społeczno-gospodarczy, rozpatrywany zarówno w ujęciu częściowym jak i całościowym, **podlega wpływowi koniunktury gospodarczej**,

H6: Zmienność koniunktury gospodarczej wpływa na poszczególne aspekty i czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego w różnym stopniu, tzn. **wrażliwość aspektów i czynników rozwoju na zmiany koniunktury jest zróżnicowana**,

H7: Istniejące **relacje** pomiędzy obszarami wzrostu i obszarami stagnacji mogą stanowić podstawę rozwoju społeczno-gospodarczego zgodnie z założeniami **modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego**,

H8: Obszary wzrostu i obszary stagnacji gospodarczej są **przedmiotem szczególnej interwencji** w ramach polityki regionalnej państw członkowskich Unii Europejskiej.

proces rozwoju społeczno-gospodarczego

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

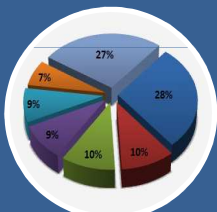
ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY

UJĘCIE
CAŁOŚCIOWE

UJĘCIE
CZĘŚCIOWE

Ludność
i osadnictwo

Rynek pracy
i struktura
gospodarki

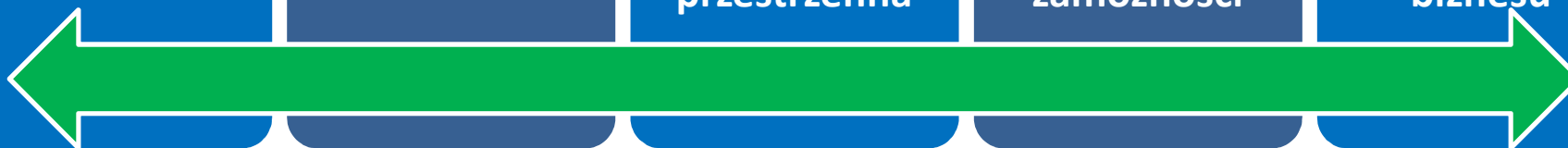
Infrastruktura
techniczna
i dostępność
przestrzenna

Sytuacja
finansowa
i poziom
zamożności

Innowacyjna
gospodarka
i otoczenie
biznesu

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

Konstrukcja bazy danych umożliwiającej wielowymiarowe porównania układów przestrzennych

	LiO		RPiSG		ITiDP		SFiPZ		IGiOB		CAŁOŚĆ	
	NUTS2	NUTS4	NUTS2	NUTS4	NUTS2	NUTS4	NUTS2	NUTS4	NUTS2	NUTS4	NUTS2	NUTS4
Proponowany zbiór cech	51	31	53	23	66	33	36	29	41	8	247	124
Brak pełnej serii czasowej lub niska wartość merytoryczna cech	9	12	14	9	15	15	9	3	27	5	74	44
Cecha uzupełniona (zakup danych, uzupełnienie serii czasowej)	0	0	0	2	10	10	0	0	0	0	12	10
Cechy z pełną serią czasową	42	19	39	16	61	28	27	26	14	3	183	92
Redukcja merytoryczna	20	7	24	4	26	11	6	6	1	0	77	28
Redukcja statystyczna	6	2	0	4	20	5	6	4	0	0	32	15
CECHY UWZGLĘDNIONIE W ANALIZIE	16	10	15	8	15	12	15	16	13	3	74	49

obszary wzrostu i obszary stagnacji gospodarczej

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

Obszary wzrostu to obszary o relatywnie najwyższych wartościach poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w latach 2000-2010

Charakteryzują się one m.in. :

- koncentracją najbardziej konkurencyjnych działalności gospodarczych,
- pozytywnymi tendencjami demograficznymi i wysoką jakością kapitału ludzkiego, wzmacnianą jeszcze możliwością korzystania z usług edukacyjnych najwyższego poziomu,
- zróżnicowaniem miejsc pracy i wysokim poziomem przedsiębiorczości skutkującym najwyższymi wskaźnikami samozatrudnienia oraz wysokim poziomem elastyczności,
- dużą zdolnością do przewidywania zmian popytu oraz generowania innowacji zapewniających przewagę konkurencyjną w zakresie organizacji i technologii.
- dobrą sytuacją finansową podmiotów gospodarczych, samorządu terytorialnego i mieszkańców,
- relatywnie najlepszą dostępnością, przy jednoczesnej niskiej skali deficytów infrastrukturalnych.

Obszary stagnacji to obszary o relatywnie najniższych wartościach poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w latach 2000-2010

Charakteryzują się one:

- negatywnymi tendencjami demograficznymi przy jednocześnie relatywnie niskim poziomie kapitału ludzkiego, który bardzo często podlega „drenażowi” przez obszary wzrostu,
- monofunkcyjnym rynkiem pracy i wysokim poziomem bezrobocia,
- niską zdolnością do generowania innowacji oraz niskim poziomem elastyczności, co stanowi konsekwencje m.in. powszechnie występujących braków infrastrukturalnych,
- niskim poziomem konkurencyjności,
- złą sytuacją finansową podmiotów gospodarczych oraz niskim poziomem i warunkami życia mieszkańców,
- niskimi, a często skrajnie niskimi wskaźnikami dostępności przestrzennej oraz powszechnie występującymi deficytami infrastrukturalnymi.

rozkład obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

rozkład obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

Hipotezy badawcze:

H1: Cechą charakterystyczną rozwoju społeczno-gospodarczego jest **duży stopień zróżnicowania przestrzennego**, czego konsekwencją jest kształtowanie się obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej,

H2: Identyfikacja obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej może odbywać się zarówno w **ujęciu częściowym**, tj. różnych aspektów (ludność i osadnictwo, rynek pracy i struktura gospodarki, infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna, sytuacja finansowa i poziom zamożności, innowacyjna gospodarka i otoczenie biznesu), jak i w **ujęciu całościowym** procesu rozwoju,

H3: **Rozkład przestrzenny** obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej **zmienia się w czasie**,

H4: Rozmieszczenie oraz rozwój obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej determinowane są przez istotne czynniki, których siła wpływu jest zróżnicowana,

H5: Rozwój społeczno-gospodarczy, rozpatrywany zarówno w ujęciu częściowym jak i całościowym, podlega wpływowi koniunktury gospodarczej,

H6: Zmienność koniunktury gospodarczej wpływa na poszczególne aspekty i czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego w różnym stopniu, tzn. **wrażliwość aspektów i czynników rozwoju na zmiany koniunktury jest zróżnicowana**,

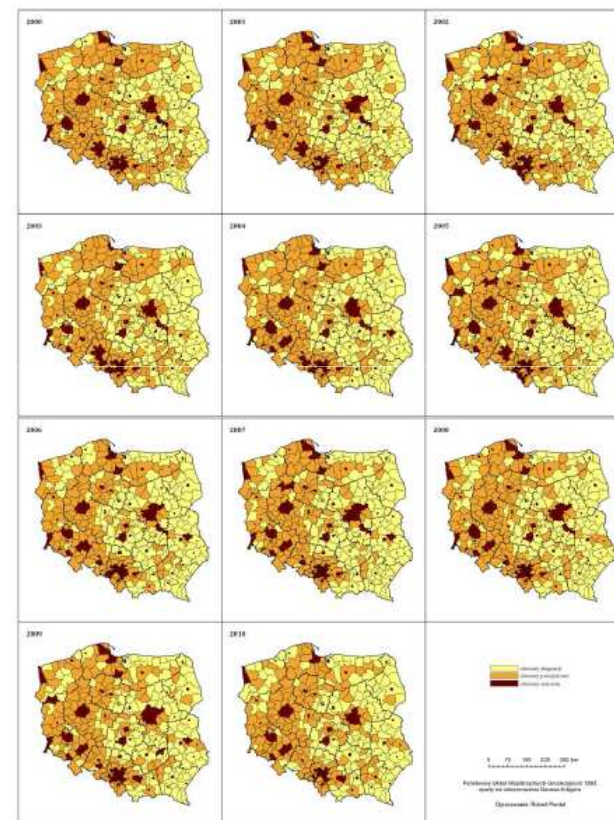
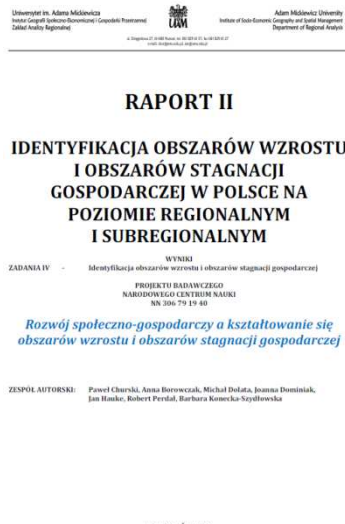
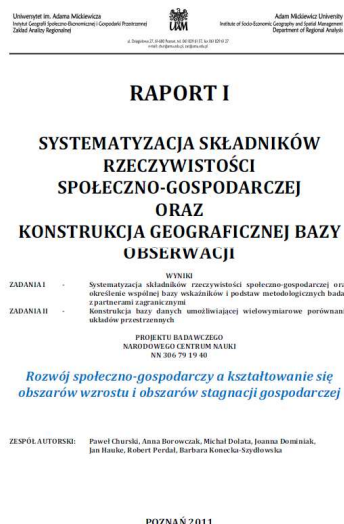
H7: Istniejące **relacje** pomiędzy obszarami wzrostu i obszarami stagnacji mogą stanowić podstawę rozwoju społeczno-gospodarczego zgodnie z założeniami **modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego**,

H8: Obszary wzrostu i obszary stagnacji gospodarczej są **przedmiotem szczególnej interwencji** w ramach polityki regionalnej państw członkowskich Unii Europejskiej.

rozkład obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

- H1:** Cechą charakterystyczną rozwoju społeczno-gospodarczego jest **duży stopień zróżnicowania przestrzennego**, czego konsekwencją jest kształtowanie się obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej.
- H2:** Identyfikacja obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej może odbywać się zarówno w **ujęciu częściowym**, tj. różnych aspektów (ludność i osadnictwo, rynek pracy i struktura gospodarki, infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna, sytuacja finansowa i poziom zamożności, innowacyjna gospodarka i otoczenie biznesu), jak i w **ujęciu całościowym** procesu rozwoju.

WYNIKI PROJEKTU

<http://www.owsq.pl>

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

rozkład obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

H3: Rozkład przestrzenny obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej zmienia się w czasie.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Instytut Geografii i Socjologii
Zakład Regionalistyki

RAPORT III

ANALIZA PROCESU ROZWOJU OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARZEJ W POLSCE NA POZIOMIE REGIONALNYM I SUBREGIONALNYM

WNIKI
ZADANIA V - Analiza procesu rozwoju obszarów wzrostu i obszarów stagnacji
gospodarczej

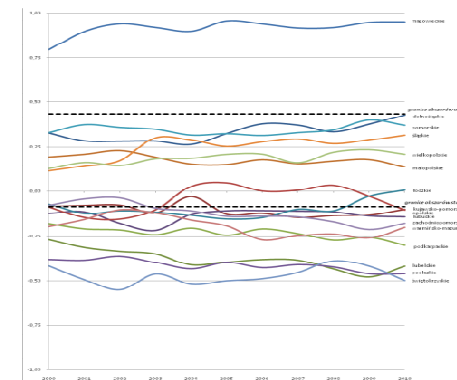
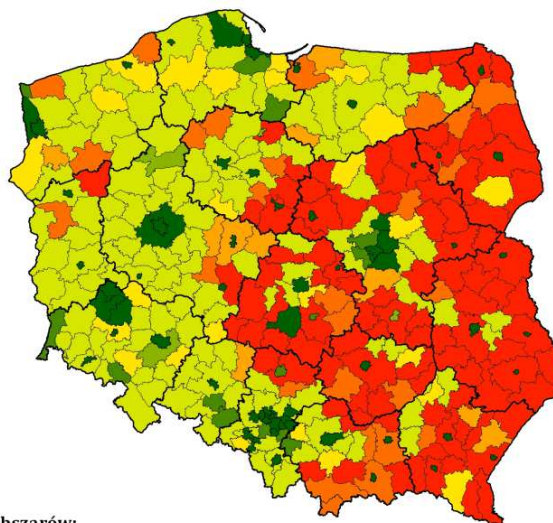
PROJEKT BADAWCZEGO
NARODOWEGO CENTRUM NAUKI
NR N306 7919 40

Rozwój społeczno-gospodarczy a kształtowanie się
obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

ZESPÓŁ AUTORSKI: Paweł Churski, Anna Borowicz, Michał Dolata, Joanna Dominik, Jan Hauke, Robert Perdał, Barbara Konecka-Szydłowska

POZNĄ 2012 - 2013

ROZWOJ SPOŁECZNO-GOSPODARZY I Kształtowanie się
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARZEJ
Instytut Geografii i Socjologii
Zakład Regionalistyki

Klasy obszarów:

- Klasa I – obszary stałego wzrostu (11 lat w grupie obszarów wzrostu)
- Klasa II – obszary wzrostu (7-10 lat w grupie obszarów wzrostu)
- Klasa III – obszary przejściowe z tendencją do wzrostu (5 lub 6 lat należały do obszarów wzrostu a w pozostałych do obszarów przejściowych)
- Klasa IV – obszary stałej sytuacji przejściowej (11 lat w grupie obszarów przejściowych)
- Klasa V – obszary sytuacji przejściowej (7-10 lat w grupie obszarów przejściowych)
- Klasa VI – obszary przejściowe z tendencją do stagnacji (5 lub 6 lat należały do obszarów przejściowych a w pozostałych do obszarów stagnacji)
- Klasa VII – obszary stagnacji (7-10 lat w grupie obszarów stagnacji)
- Klasa VIII – obszary stałej stagnacji (11 lat w grupie obszarów stagnacji)

klasa obszarów	liczba powiatów w latach 2000-2010										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Wzrostu	21,1	20,3	20,6	20,3	23,0	23,0	23,2	23,2	23,0	21,9	20,6
przejściowe	46,4	48,0	48,3	48,5	43,5	41,4	40,6	41,2	42,2	42,7	44,3
stagnacji	32,5	31,7	31,1	31,2	33,5	35,6	36,2	35,6	34,8	35,4	35,1

województwo	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
dolnośląskie	1,14	1,04	1,04	1,08	1,06	1,18	1,13	1,12	1,10	1,14	1,17
kujawsko-pomorskie	1,14	1,16	1,13	1,11	1,34	1,33	1,26	1,29	1,28	1,27	1,38
lubelskie	1,24	1,20	1,19	1,11	1,32	1,30	1,30	1,40	1,43	1,38	1,39
lubuskie	1,06	1,11	1,07	1,08	1,03	1,15	1,06	1,09	1,04	1,11	1,01
łódzkie	1,30	1,35	1,27	1,28	1,23	1,35	1,39	1,34	1,34	1,37	1,32
małopolskie	1,07	1,18	1,12	1,15	1,34	1,25	1,26	1,29	1,21	1,25	1,26
mazowieckie	2,13	2,15	2,13	2,07	2,30	2,37	2,24	2,40	2,37	2,34	2,43
opolskie	0,92	0,89	0,90	0,88	1,00	1,06	1,00	0,98	1,00	0,92	1,00
podkarpackie	1,29	1,25	1,28	1,26	1,39	1,60	1,53	1,41	1,41	1,31	1,35
podlaskie	1,46	1,34	1,30	1,30	1,46	1,43	1,32	1,38	1,35	1,33	1,35
pomorskie	1,33	1,38	1,35	1,37	1,46	1,53	1,36	1,40	1,53	1,39	1,72
śląskie	1,28	1,22	1,29	1,28	1,55	1,59	1,39	1,37	1,41	1,37	1,42
świętokrzyskie	0,88	0,89	0,89	0,88	0,90	0,99	1,05	0,97	0,98	1,10	1,05
warmińsko-mazurskie	1,36	1,25	1,32	1,26	1,32	1,33	1,33	1,24	1,17	1,28	1,24
wielkopolskie	1,20	1,14	1,19	1,22	1,35	1,38	1,42	1,41	1,21	1,23	1,28
zachodniopomorskie	0,91	0,93	0,82	0,78	0,88	0,87	0,83	0,83	0,85	0,83	0,90

ROZWOJ SPOŁECZNO-GOSPODARZY A Kształtowanie się OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

Identyfikacja i analiza zmienności obszarów wzrostu i stagnacji - METODOLOGIA

Identyfikacja obszarów

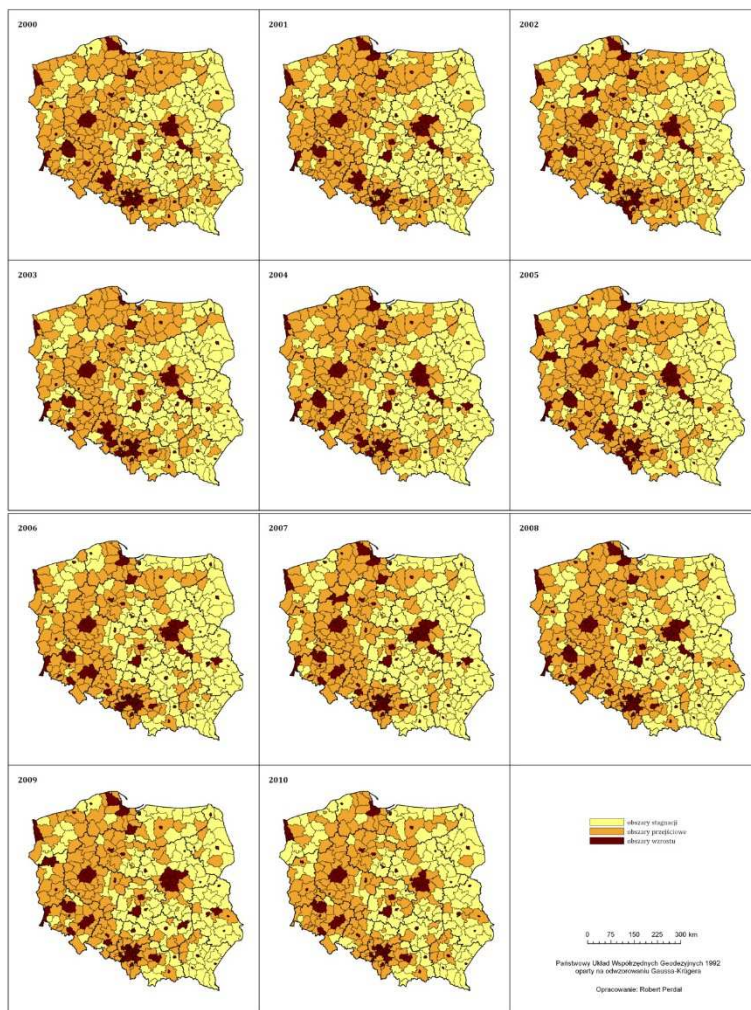
- ❑ Estymacja wskaźnika syntetycznego J. Perkala (na podstawie zbioru cech źródłowych), porządkującego liniowo powiaty na skali poziomu rozwoju;
- ❑ Wskaźniki syntetyczne obliczono dla każdej jednostki w jedenastu obserwacjach tj. w latach 2000-2010
- ❑ Analiza skupień k-średnich - niehierarchiczna metoda klasyfikacji powiatów uporządkowanych na skali poziomu rozwoju
- ❑ Wyróżnienie trzech grup jednostek ($k=3$): powiatów o najniższym poziomie rozwoju (interpretowanych jako obszary stagnacji), powiatów o przeciętnym poziomie rozwoju (interpretowanych jako obszary przejściowe) oraz powiatów o najwyższym poziomie rozwoju (interpretowanych jako obszary wzrostu)

Analiza zmienności rozwoju

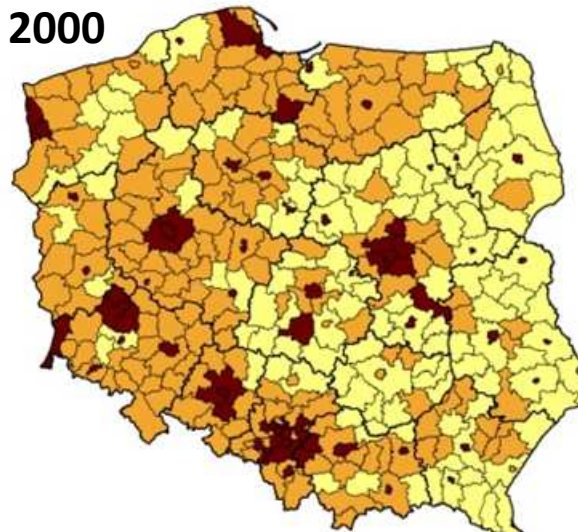
- ❑ Określenie zmienności zróżnicowania przestrzennego występującej w układzie obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej na podstawie dynamicznej klasyfikacji powiatów;
- ❑ Podstawowe kryterium tej klasyfikacji: czas pozostawiania danej jednostki w jednej z trzech klas wyróżnionych w poprzednim etapie procedury w latach 2000 – 2010
 - Klasa I – obszary stałego wzrostu (11 lat w grupie obszarów wzrostu)
 - Klasa II – obszary wzrostu (7-10 lat w grupie obszarów wzrostu)
 - Klasa III – obszary przejściowe z tendencją do wzrostu (obszary dużej zmienności, które w 5 lub 6 latach należały do obszarów wzrostu a w pozostałych do obszarów przejściowych)
 - Klasa IV – obszary stałej sytuacji przejściowej (11 lat w grupie obszarów przejściowych)
 - Klasa V – obszary sytuacji przejściowej (7-10 lat w grupie obszarów przejściowych)
 - Klasa VI – obszary przejściowe z tendencją do stagnacji (obszary dużej zmienności, które w 5 lub 6 latach należały do obszarów przejściowych a w pozostałych do obszarów stagnacji)
 - Klasa VII – obszary stagnacji (7-10 lat w grupie obszarów stagnacji)
 - Klasa VIII – obszary stałej stagnacji (11 lat w grupie obszarów stagnacji)

rozkład obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

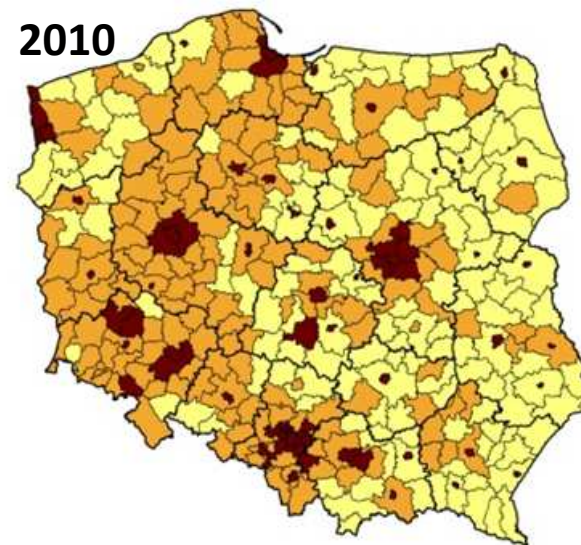
Rozkład obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej w ujęciu całociowym na poziomie lokalnym (NUTS4) w latach 2000-2010

2000

2010

ROZWOJ SPOŁECZNO-GOSPODARZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

rozkład obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

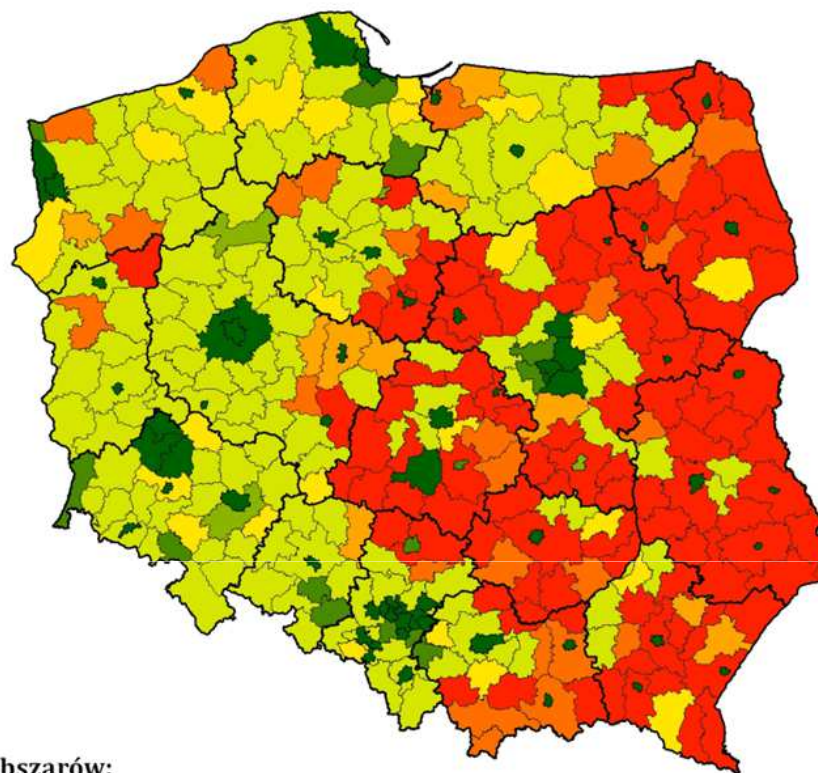
Liczebność klas obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej w ujęciu całościowym w układzie NUTS 4 w latach 2000-2010

Klasa obszarów	Liczba powiatów w latach 2000-2010										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
wzrostu	80	77	78	77	87	87	88	88	87	83	78
%	21,1	20,3	20,6	20,3	23,0	23,0	23,2	23,2	23,0	21,9	20,6
przejściowe	176	182	183	184	165	157	154	156	160	162	168
%	46,4	48,0	48,3	48,5	43,5	41,4	40,6	41,2	42,2	42,7	44,3
stagnacji	123	120	118	118	127	135	137	135	132	134	133
%	32,5	31,7	31,1	31,2	33,5	35,6	36,2	35,6	34,8	35,4	35,1

**78,9% (299) powiatów w latach 2000-2010
 pozostaje niezmiennie w jednej z trzech klas obszarów**

Rozkład przestrzenny klas obszarów wzrostu i stagnacji gospodarczej w ujęciu całościowym w układzie jednostek NUTS 4

obszary wzrostu: 21,9%	{	Klasy obszarów:
obszary przejściowe: 45,2%		
obszary stagnacji: 32,9%	{	Klasa I – obszary stałego wzrostu (11 lat w grupie obszarów wzrostu)
		Klasa II – obszary wzrostu (7-10 lat w grupie obszarów wzrostu)
		Klasa III – obszary przejściowe z tendencją do wzrostu
		Klasa IV – obszary stałej sytuacji przejściowej (11 lat w grupie obszarów przejściowych)
		Klasa V – obszary sytuacji przejściowej (7-10 lat w grupie obszarów przejściowych)
		Klasa VI – obszary przejściowe z tendencją do stagnacji
		Klasa VII – obszary stagnacji (7-10 lat w grupie obszarów stagnacji)
		Klasa VIII – obszary stałej stagnacji (11 lat w grupie obszarów stagnacji)

rozkład obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

- ❖ Znacząca skala **polaryzacji przestrzeni** ekonomicznej Polski w układzie lokalnym;
- ❖ **Podział kraju** widoczny co najmniej na **dwóch płaszczyznach**:
 - obszary **stagnujące** (Polska Centralna i Wschodnia) *versus* obszary **przejściowe** (Polska Zachodnia),
 - **astrefowy, policentryczny układ rozproszonych obszarów wzrostu** („super-kategoria” wysokiego poziomu rozwoju) *versus* pozostałe obszary,
- ❖ Najistotniejszym podziałem polskiej przestrzeni ekonomicznej jest **podział na ośrodki miejskie/przemysłowe i peryferie**;

- ❖ Związek pomiędzy dychotomią w układzie wschód-zachód a dychotomią wynikająca z układu wielośrodkowej koncentracji potencjału ludnościowego i gospodarczego (ośrodki miejskie/ przemysłowe - obszary peryferyjne):
 - obszary wzrostu w zachodnich regionach kraju cechują się **mniejszym gradientem poziomu rozwoju** w relacji do swojego otoczenia (ich bezpośrednie sąsiedztwo stanowią jednostki relatywnie nieznacznie odbiegające poziomem rozwoju),
 - w Polsce Wschodniej w bezpośrednim sąsiedztwie relatywnie niewielkich obszarów wzrostu występują często **jednostki permanentnej stagnacji**.

czynniki rozwoju obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

czynniki rozwoju obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

Hipotezy badawcze:

H1: Cechą charakterystyczną rozwoju społeczno-gospodarczego jest duży stopień zróżnicowania przestrzennego, czego konsekwencją jest kształtowanie się obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej,

H2: Identyfikacja obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej może odbywać się zarówno w ujęciu częściowym, tj. różnych aspektów (ludność i osadnictwo, rynek pracy i struktura gospodarki, infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna, sytuacja finansowa i poziom zamożności, innowacyjna gospodarka i otoczenie biznesu), jak i w ujęciu całościowym procesu rozwoju,

H3: Rozkład przestrzenny obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej zmienia się w czasie,

H4: Rozmieszczenie oraz rozwój obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej **determinowane są przez istotne czynniki, których siła wpływu jest zróżnicowana,**

H5: Rozwój społeczno-gospodarczy, rozpatrywany zarówno w ujęciu częściowym jak i całościowym, podlega wpływowi koniunktury gospodarczej,

H6: Zmienność koniunktury gospodarczej wpływa na poszczególne aspekty i czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego w różnym stopniu, tzn. wrażliwość aspektów i czynników rozwoju na zmiany koniunktury jest zróżnicowana,

H7: Istniejące relacje pomiędzy obszarami wzrostu i obszarami stagnacji mogą stanowić podstawę rozwoju społeczno-gospodarczego zgodnie z założeniami modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego,

H8: Obszary wzrostu i obszary stagnacji gospodarczej są przedmiotem szczególnej interwencji w ramach polityki regionalnej państw członkowskich Unii Europejskiej.

H4: Rozmieszczenie oraz rozwój obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej **determinowane są przez istotne czynniki**, których siła wpływu jest zróżnicowana.

[illegible]

Identyfikacja istotnych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego - METODOLOGIA

metoda korelacji kanonicznych

- ☐ identyfikacja czynników rozwoju w ujęciu całościowym,
- ☐ związek między dwoma zbiorami zmiennych: wartość globalna wskaźnika syntetycznego i zbiór wskaźników każdego z badanych aspektów,
- ☐ dla dalszego wnioskowania użyto tylko wartość pierwszej korelacji kanonicznej pokazującej siłę związku najlepszej kombinacji wskaźników z danego aspektu z wartościami wskaźnika syntetycznego,
- ☐ możliwość uporządkowania aspektów – określenie hierarchii czynników (aspektów) wpływających na rozkład całościowy obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej.

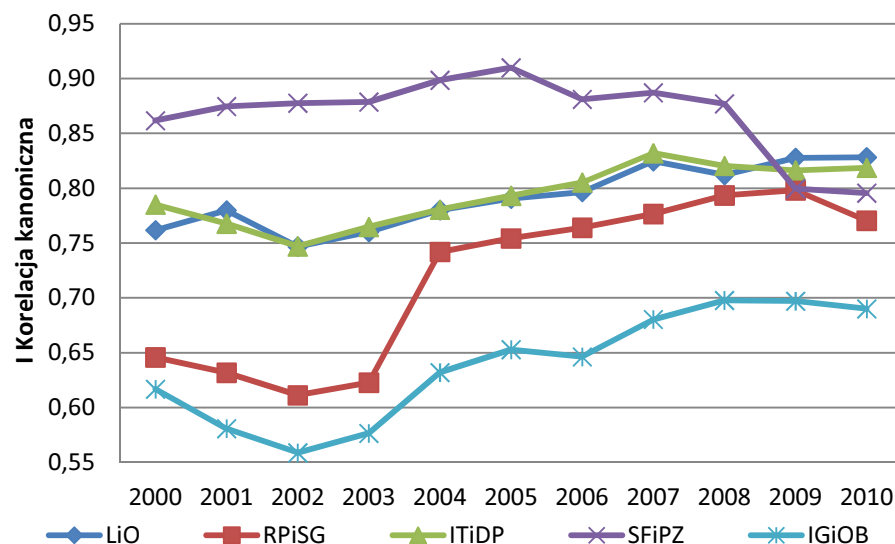
metoda regresji (postępującej)

- ☐ identyfikacja i selekcja czynników (w ujęciu częściowym) determinujących procesy rozwojowe oraz określenie zależności,
- ☐ rozbudowa modelu regresji od zależności opartej na wskaźniku, w największym stopniu wyjaśniającym zmienność (poprzez $\max. R^2$) oraz zakończenie procedury w przypadku dodania kolejnego wskaźnika, który zwiększa R^2 w „ilości” nieistotnej statystycznie,
- ☐ wyestymowany model uwzględnia tylko wybrane, istotne statystycznie, wskaźniki, które opisują czynniki rozwoju,
- ☐ procedura jest realizowana dla 11 lat w każdym z pięciu aspektów. Z wyselekcjonowanych dla każdego z poszczególnych lat wskaźników formułuje się jeden zbiór tych wskaźników, które są istotne w co najmniej w siedmiu latach.

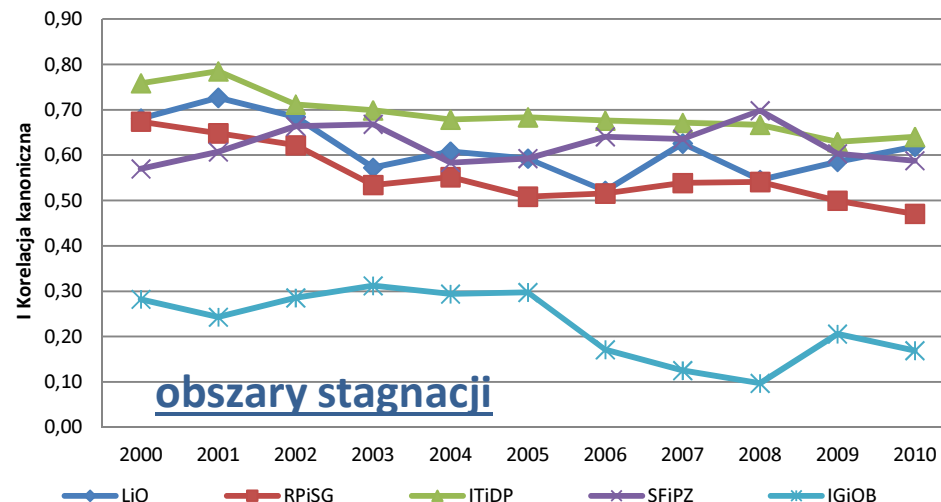
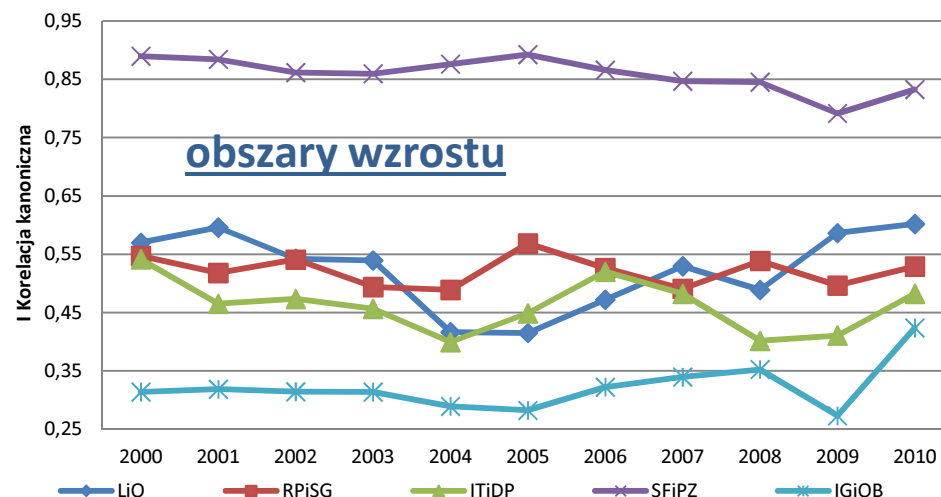
czynniki rozwoju obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

Zmienność wartości pierwszej korelacji kanonicznej w układzie aspektów procesu rozwoju społeczno-gospodarczego w układzie powiatów w Polsce w latach 2000-2010

wszystkie

aspekt	wszystkie	wzrost	przejściowe	stagnacja	OGÓŁEM
LiO	3	2	3	3	3
RPISG	4	3	4	4	3
ITiDP	2	4	2	1	2
SFiPZ	1	1	1	2	1
IGiOB	5	5	5	5	5

aspekt	czynnik	wszystkie powiaty					obszary:															częstość
							wzrostu					przejściowe					stagnacji					
		LO	RPiSG	ITiDP	SFiPZ	IGiOB	LO	RPiSG	ITiDP	SFiPZ	IGiOB	LO	RPiSG	ITiDP	SFiPZ	IGiOB	LO	RPiSG	ITiDP	SFiPZ	IGiOB	
LiO (16)	zmiana liczby ludności			X		X								X					X		X	5
	ruch naturalny			X					X													2
	ruch migracyjny																		X			1
	obciążenie ekonomiczne		X									X	X									3
	poziom urbanizacji		X	X		X									X						X	5
RPiSG (15)	poziom bezrobocia						X				X											2
	struktura bezrobocia	X		X	X						X											4
	struktura gospodarki	X			X	X	X		X		X			X	X	X						9
ITiDP (24)	infrastruktura drogowa	X	X			X			X	X					X	X	X				X	9
	infrastruktura komunalna	X	X		X	X	X	X		X	X	X		X	X	X	X		X	X		15
SFIPZ (18)	sytuacja finansowa JST	X	X	X		X		X	X		X	X		X			X	X				11
	dostęp do rynków finansowych																					0
	inwestycje w kapitał materialny		X														X					2
	kondycja finansowa przedsiębiorstw																X					1
	poziom zamożności					X			X			X									X	4
IGiOB (6)	poziom rozwoju usług dla biznesu		X		X							X		X		X	X					6

czynniki rozwoju obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

- ❖ najważniejszy czynnik w ujęciu całościowym – **kapitał finansowy**;
- ❖ najważniejszy czynnik w ujęciu częściowym – **infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna**;
- ❖ w obszarach wzrostu:
 - najważniejsze czynniki: **rynek pracy i struktura gospodarki – zdywersyfikowana struktura gospodarki**;
 - ważne czynniki rozwoju: **infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna – deficyty jakościowe**
- ❖ w obszarach stagnacji:
 - najważniejsze czynniki rozwoju: **infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna – deficyty ilościowe; sytuacja finansowa i poziom zamożności**;
 - ważne czynniki rozwoju: **rynek pracy i struktura gospodarki – niekorzystna struktura bezrobocia (stan rynku pracy), sytuacja finansowa JST i mieszkańców (niskie dochody, niski poziom zamożności); ludność i osadnictwo – negatywne skutki spadku liczby ludności („wymywanie” kapitału ludzkiego i starzenie się społeczeństwa)**

zróżnicowanie wpływu kryzysu gospodarczego w układzie obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

Hipotezy badawcze:

H1: Cechą charakterystyczną rozwoju społeczno-gospodarczego jest duży stopień zróżnicowania przestrzennego, czego konsekwencją jest kształtowanie się obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej,

H2: Identyfikacja obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej może odbywać się zarówno w ujęciu częściowym, tj. różnych aspektów (ludność i osadnictwo, rynek pracy i struktura gospodarki, infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna, sytuacja finansowa i poziom zamożności, innowacyjna gospodarka i otoczenie biznesu), jak i w ujęciu całościowym procesu rozwoju,

H3: Rozkład przestrzenny obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej zmienia się w czasie,

H4: Rozmieszczenie oraz rozwój obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej determinowane są przez istotne czynniki, których siła wpływu jest zróżnicowana,

H5: Rozwój społeczno-gospodarczy, rozpatrywany zarówno w ujęciu częściowym jak i całościowym, **podlega wpływowi koniunktury gospodarczej,**

H6: Zmienność koniunktury gospodarczej wpływa na poszczególne aspekty i czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego w różnym stopniu, tzn. **wrażliwość aspektów i czynników rozwoju na zmiany koniunktury jest zróżnicowana,**

H7: Istniejące relacje pomiędzy obszarami wzrostu i obszarami stagnacji mogą stanowić podstawę rozwoju społeczno-gospodarczego zgodnie z założeniami modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego,

H8: Obszary wzrostu i obszary stagnacji gospodarczej są przedmiotem szczególnej interwencji w ramach polityki regionalnej państw członkowskich Unii Europejskiej.

zróźnicowanie wpływu kryzysu gospodarczego...

- H5:** Rozwój społeczno-gospodarczy, rozpatrywany zarówno w ujęciu częściowym jak i całościowym, **podlega wpływowi koniunktury gospodarczej.**
- H6:** Zmienność koniunktury gospodarczej wpływa na poszczególne aspekty i czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego w różnym stopniu, tzn. **wrażliwość aspektów i czynników rozwoju na zmiany koniunktury jest zróźnicowana.**

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Instytut Geografii Socjo-Ekonomicznej i Zarządzania Przestrzenią
Zakład Analiz Regionalnych

RAPORT V ZRÓŻNICOWANIE WPŁYWU ŚWIATOWEJ KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ W UKŁADZIE OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI

ZADANIA VII - WYNIKI
Badanie wpływu światowej koniunktury gospodarczej (w tym zjawiska kryzysu gospodarczego) na poszczególne aspekty rozwoju społeczno-gospodarczego

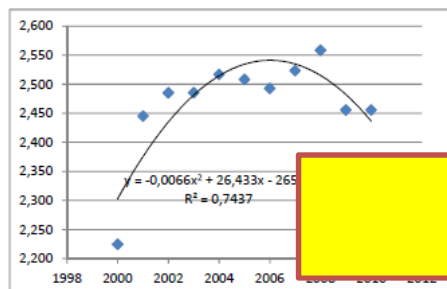
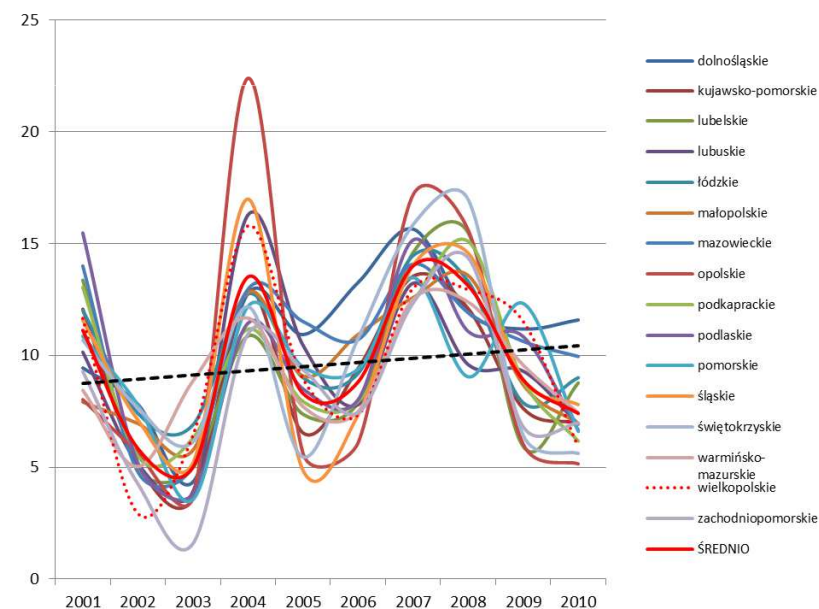
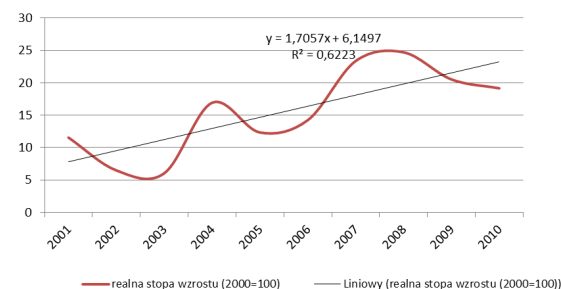
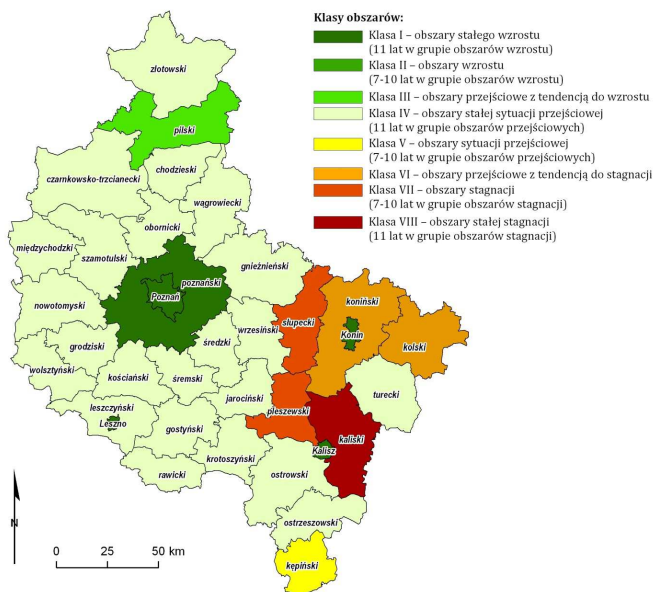
PROJEKTU BADAWCZEGO
NARODOWEGO CENTRUM NAUKI
NN 306 79 19 40

*Rozwój społeczno-gospodarczy a kształtowanie się
obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej*

ZESPÓŁ AUTORSKI: Paweł Churski, Anna Buraczuk, Michał Dolata, Joanna Dominiak,
Jan Hauke, Robert Perdał, Barbara Koneczna-Szydłowska

POZNAŃ 2014

KODOWY KOŁOWYCH ODCZYTAŁ I ZAGŁOSKOWAŃ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI
Plan N306 79 19 40
Instytut Geografii Socjo-Ekonomicznej i Zarządzania Przestrzenią
Zakład Analiz Regionalnych

OBSZARY WZROSTU

OBSZARY STAGNACJI

WYNIKI PROJEKTU
<http://www.owsq.pl>

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A Kształtowanie się
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

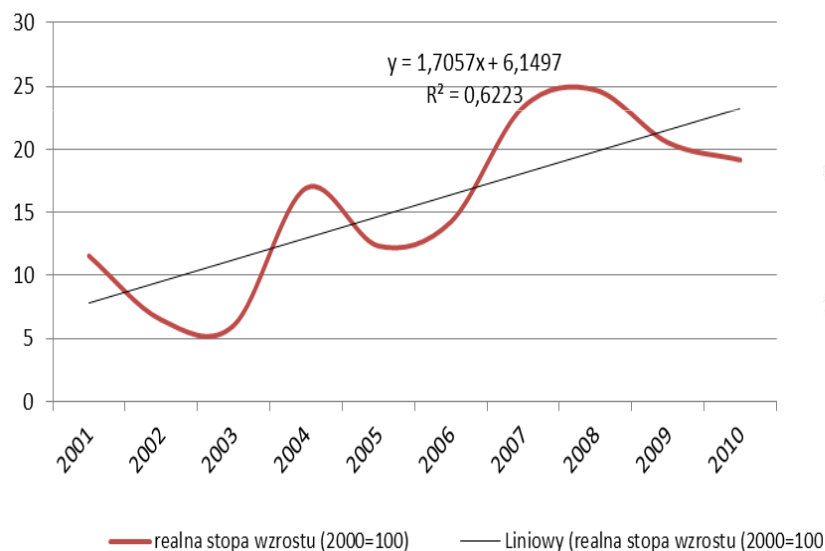
SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

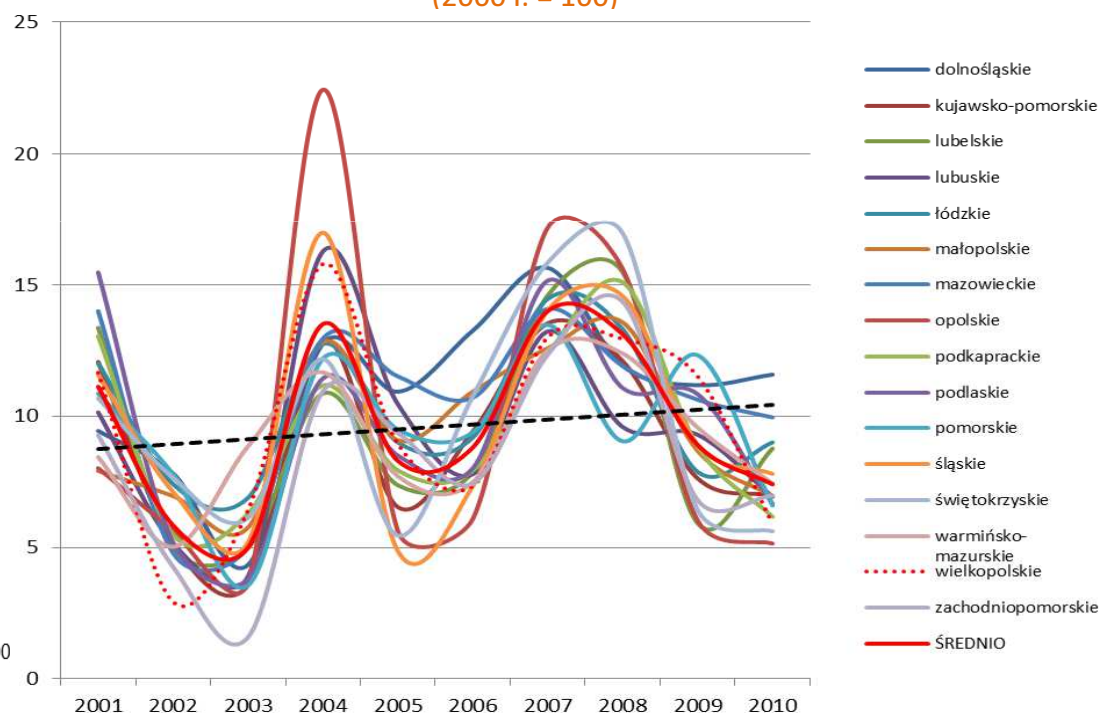
metoda analizy trendów czasowych

Zmiany koniunktury gospodarczej w Polsce w latach 2000-2010

Cykl koniunkturalny i trend wzrostu gospodarczego w Polsce w latach 2000-2010 (2000 r. = 100)

Zróźnicowanie regionalne cyklu koniunkturalnego w Polsce w latach 2000-2010 (2000 r. = 100)

Klasy obszarów:

- Klasa I – obszary stałego wzrostu (11 lat w grupie obszarów wzrostu)
- Klasa II – obszary wzrostu (7-10 lat w grupie obszarów wzrostu)
- Klasa III – obszary przejściowe z tendencją do wzrostu
- Klasa IV – obszary stałej sytuacji przejściowej (11 lat w grupie obszarów przejściowych)
- Klasa V – obszary sytuacji przejściowej (7-10 lat w grupie obszarów przejściowych)
- Klasa VI – obszary przejściowe z tendencją do stagnacji
- Klasa VII – obszary stagnacji (7-10 lat w grupie obszarów stagnacji)
- Klasa VIII – obszary stałej stagnacji (11 lat w grupie obszarów stagnacji)

Map showing the spatial distribution of land use changes in the Wielkopolska voivodeship, categorized by the rate of change in agricultural land use. The map includes county names and a legend.

Counties shown: złotowski, pilski, chodzieski, czarnkowsko-trzcieński, wargowicki, obornicki, międzychodzki, szamotulski, nowotomyski, grodzki, wolsztyński, kościański, średni, leszczyński, Leszno, gostyński, jarociński, krotoszyński, rawicki, ostrowski, ostrowski, kaliszki, kalisz, pleszewski, śrepski, koniński, Kaniń, kolski, turecki, kępicki.

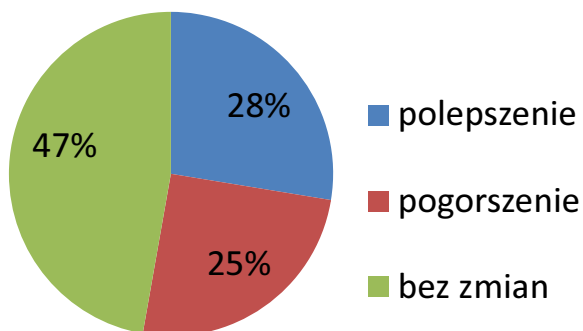
Scale: 0, 25, 50 km.

zróżnicowanie wpływu kryzysu gospodarczego...

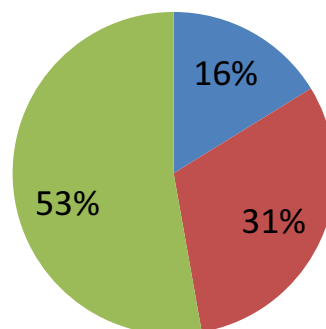
Wpływ kryzysu na sytuację gospodarstw domowych

Ocena sytuacji materialnej gospodarstwa domowego

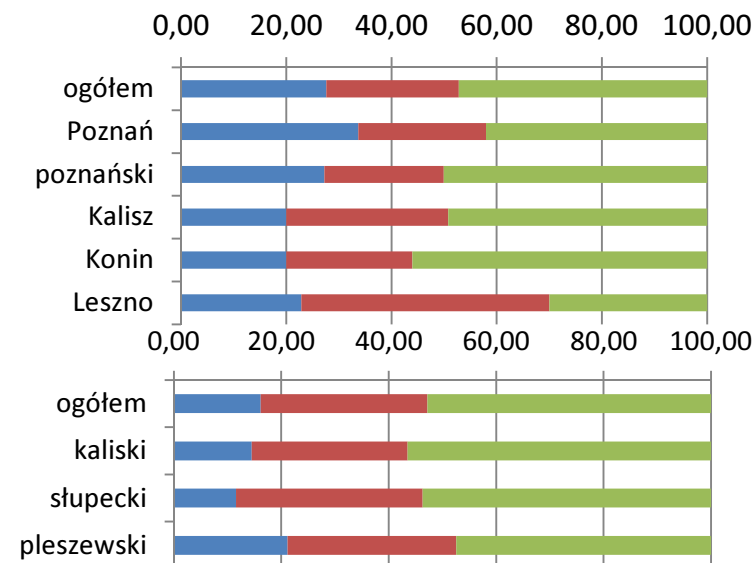
OBSZARY WZROSTU

OBSZARY STAGNACJI

Ocena zmian w zakresie wydatków gospodarstwa domowego

■ poprawienie ■ pogorszenie ■ bez zmian

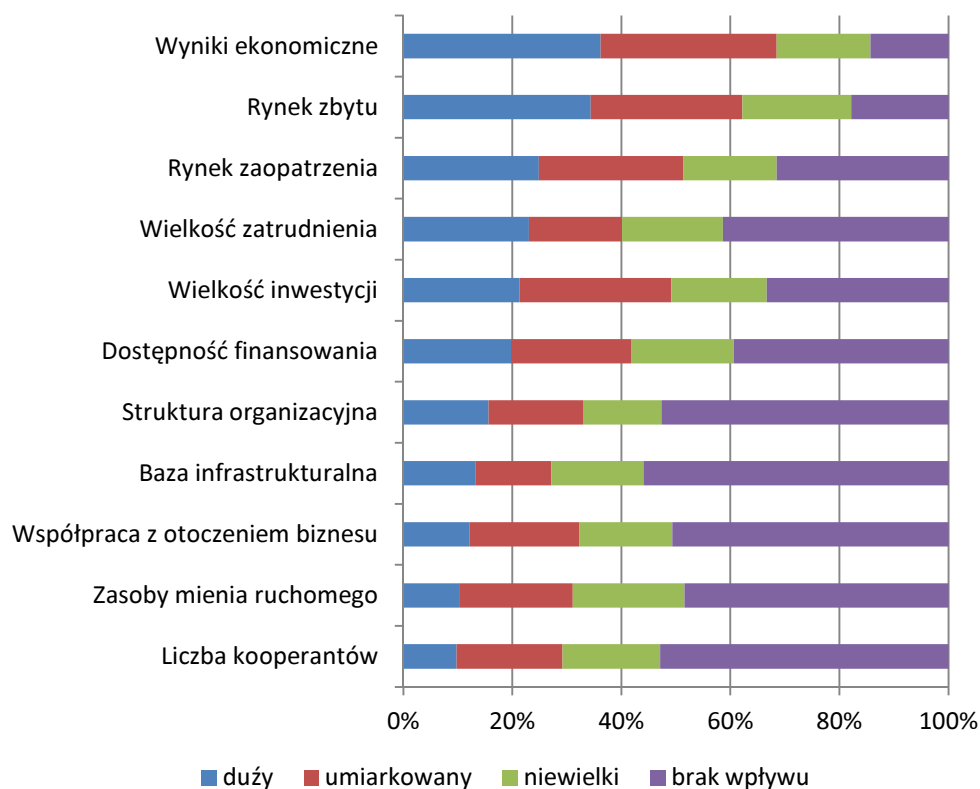
Wyszczególnienie		Obszary wzrostu			Obszary stagnacji		
		wzrósł (%)	bez zmian (%)	zmalął (%)	wzrósł (%)	bez zmian (%)	zmalął (%)
Żywność i napoje bezalkohol.		61,6	33,8	4,6	64,6	28,9	6,5
Użytkowanie mieszkania		71,1	25,6	3,3	74,3	22,1	3,6
Odzież, obuwie		41,6	47,7	10,7	37,8	44,8	17,4
Transport	Indywidualny	59,8	29,5	10,7	65,9	23,5	10,6
	Publiczny - autobus	40,8	43,0	16,2	33,2	50,4	16,4
	Publiczny - kolej	24,9	51,6	23,5	21,0	56,9	15,1
Wyposażenie mieszkania		36,5	51,3	12,1	31,2	48,2	20,6
Edukacja		40,8	46,5	12,7	41,7	42,5	15,8
Rekreacja		30,7	47,8	21,5	23,3	48,4	28,3
Restauracje i hotele		20,4	49,1	30,5	16,1	47,3	36,6

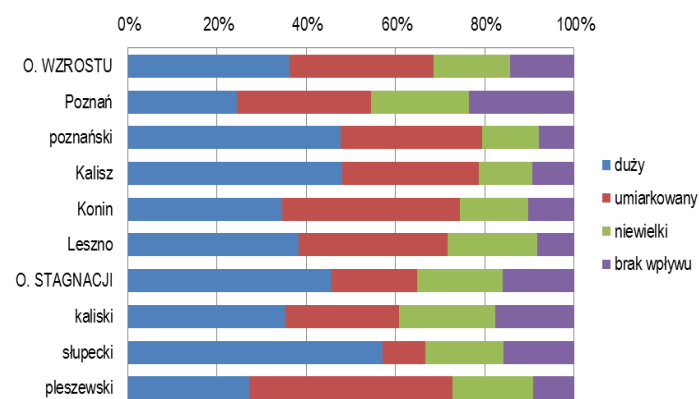
zróźnicowanie wpływu kryzysu gospodarczego...

Wpływ kryzysu na funkcjonowanie przedsiębiorstw

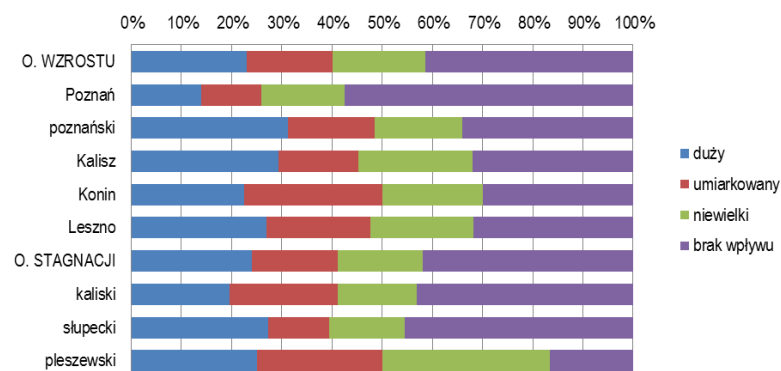
Wpływ kryzysu na różne aspekty funkcjonowania przedsiębiorstw

Wpływ kryzysu na zmianę wyników ekonomicznych przedsiębiorstw

Wpływ kryzysu na wielkość zatrudnienia

zróźnicowanie wpływu kryzysu gospodarczego...

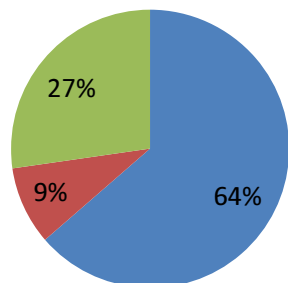
Wpływ kryzysu na funkcjonowanie instytucji i firm otoczenia biznesu

FIRMY ŚWIADCZĄCE USŁUGI DLA BIZNESU

Czy firmy odczuły wpływ kryzysu?

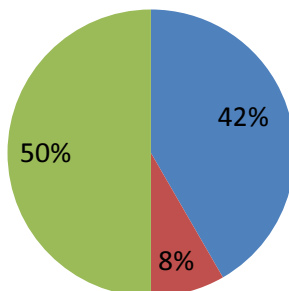
Wpływ kryzysu na:
Popyt

INSTYTUCJE

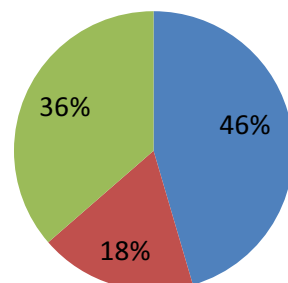
- ograniczenie ilości zamówień
- zwiększenie ilości zamówień
- bez zmian

Kondycję ekonomiczną

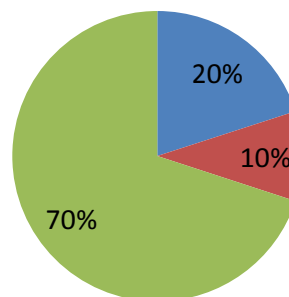
- pogorszenie
- poprawa
- bez zmian

Zatrudnienie

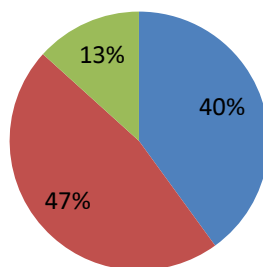
- redukcja zatrudnienia
- zwiększenie zatrudnienia
- bez zmian

Ofertę usług

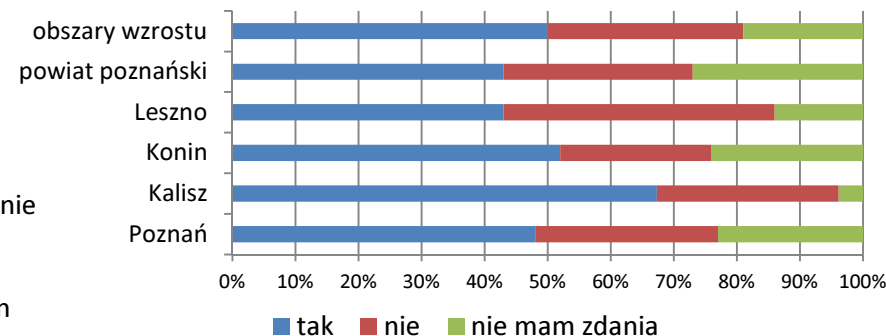

- ograniczenie oferty
- zmiana oferty
- bez zmian

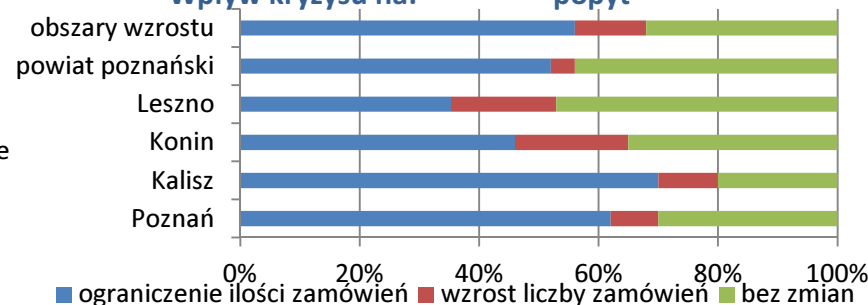
Czy instytucje OB odczuły wpływ kryzysu?

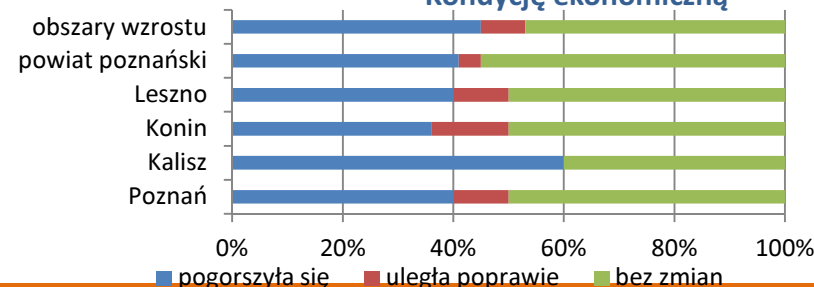
- tak
- nie
- nie mam zdania

Wpływ kryzysu na: popyt

Kondycję ekonomiczną

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

zróżnicowanie wpływu kryzysu gospodarczego...

GOSPODARSTWA DOMOWE

- ❖ wzrost poziomu bezrobocia,
- ❖ pogorszenie sytuacji finansowej gospodarstw domowych,
- ❖ zmiana struktury dochodów i wydatków, zwiększone udziały dóbr podstawowych, spadek udziału dóbr luksusowych,
- ❖ zmniejszenie udziału wydatków na spędzanie czasu wolnego i wyjazdy wakacyjne (obszary stagnacji),
- ❖ odłożenie w czasie decyzji o posiadaniu dzieci,
- ❖ gospodarstwa domowe na obszarach stagnacji okazały się bardziej wrażliwe na kryzys gospodarczy niż gospodarstwa na obszarach wzrostu.

PRZEDSIĘBIORSTWA

- ❖ mniejsza wrażliwość na kryzys niż w przypadku gospodarstw domowych,
- ❖ największy wpływ kryzysu na kondycję ekonomiczną, rynki zbytu, zaopatrzenia oraz politykę zatrudnienia,
- ❖ brak znaczących zmian w zakresie współpracy i kooperacji (także z otoczeniem biznesu),
- ❖ brak znaczącego wpływu kryzysu na działalność inwestycyjną firm.

OTOCZENIE BIZNESU

- ❖ wpływ kryzysu odczuło 40% instytucji i 50% komercyjnych firm świadczących usługi dla biznesu,
- ❖ największy wpływ kryzysu odnotowano w odniesieniu do wielkości zgłaszanego popytu,
- ❖ w przypadku komercyjnych firm spadek popytu bezpośrednio przełożył się na pogorszenie ich kondycji ekonomicznej,
- ❖ brak znaczącego wpływu na zatrudnienie i relacje przedsiębiorstw z otoczeniem biznesu.

analiza relacji funkcjonalnych pomiędzy obszarami wzrostu i obszarami stagnacji gospodarczej

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

Hipotezy badawcze:

H1: Cechą charakterystyczną rozwoju społeczno-gospodarczego jest duży stopień zróżnicowania przestrzennego, czego konsekwencją jest kształtowanie się obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej,

H2: Identyfikacja obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej może odbywać się zarówno w ujęciu częściowym, tj. różnych aspektów (ludność i osadnictwo, rynek pracy i struktura gospodarki, infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna, sytuacja finansowa i poziom zamożności, innowacyjna gospodarka i otoczenie biznesu), jak i w ujęciu całościowym procesu rozwoju,

H3: Rozkład przestrzenny obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej zmienia się w czasie,

H4: Rozmieszczenie oraz rozwój obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej determinowane są przez istotne czynniki, których siła wpływu jest zróżnicowana,

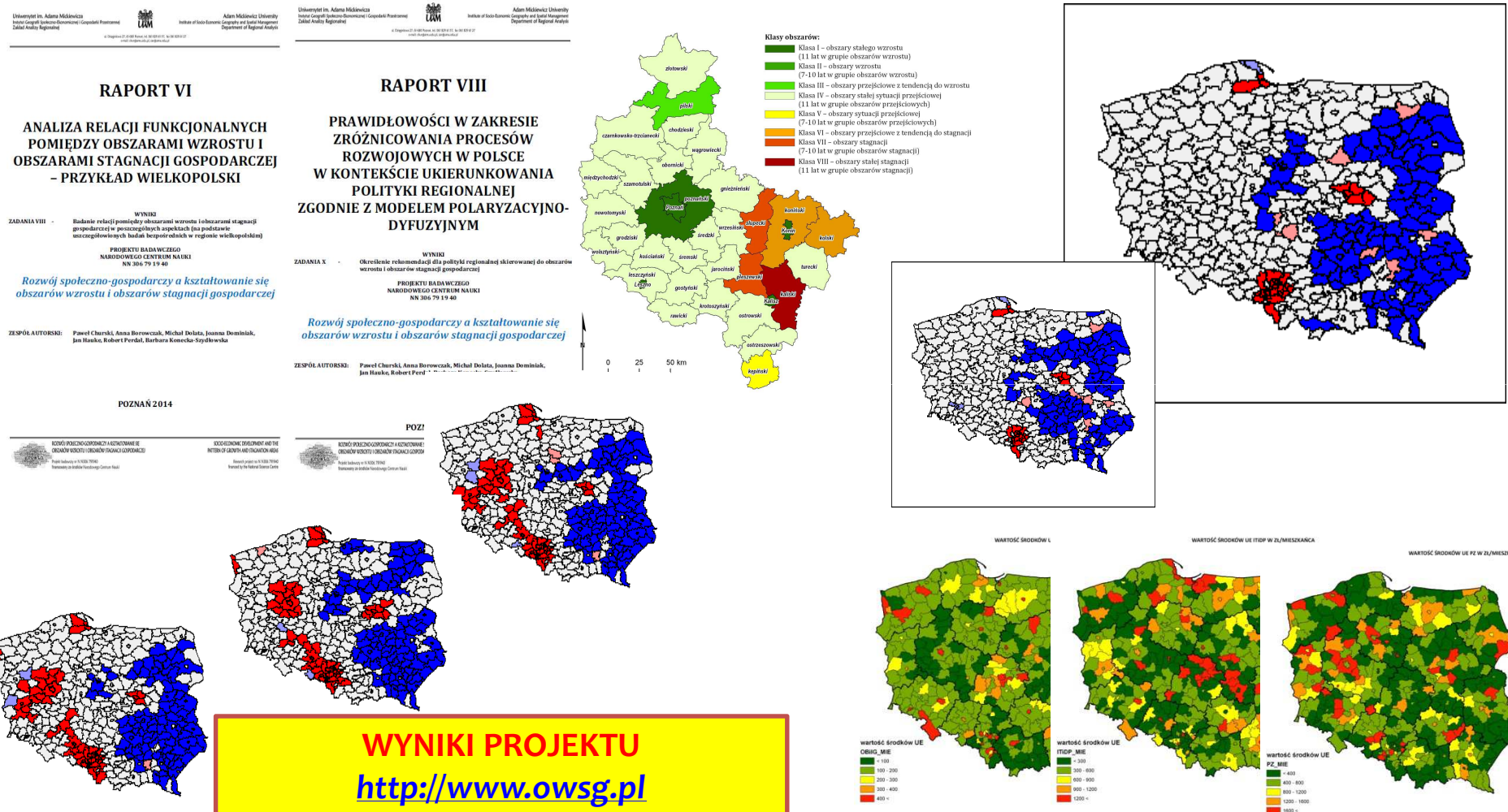
H5: Rozwój społeczno-gospodarczy, rozpatrywany zarówno w ujęciu częściowym jak i całościowym, podlega wpływowi koniunktury gospodarczej,

H6: Zmienność koniunktury gospodarczej wpływa na poszczególne aspekty i czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego w różnym stopniu, tzn. wrażliwość aspektów i czynników rozwoju na zmiany koniunktury jest zróżnicowana,

H7: Istniejące **relacje** pomiędzy obszarami wzrostu i obszarami stagnacji mogą stanowić podstawę rozwoju społeczno-gospodarczego zgodnie z założeniami **modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego**,

H8: Obszary wzrostu i obszary stagnacji gospodarczej są przedmiotem szczególnej interwencji w ramach polityki regionalnej państw członkowskich Unii Europejskiej.

H7: Istniejące **relacje** pomiędzy obszarami wzrostu i obszarami stagnacji mogą stanowić podstawę rozwoju społeczno-gospodarczego zgodnie z założeniami **modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego**.

Analiza relacji funkcjonalnych... - METODOLOGIA

Postępowanie badawcze

- ☐ identyfikacja lokalnych związków przestrzennych poprzez badanie relacji sąsiedzkich na poziomie powiatów w całym kraju
- ☐ społeczny aspekt analizy - badania gospodarstw domowych i jednostek szkolnictwa wyższego pod względem: powiązań w zakresie pochodzenia terytorialnego studentów wybranych szkół wyższych i powiązań w zakresie innych usług w układzie w układzie obszary wzrostu-obszary stagnacji w woj. wielkopolskim
- ☐ ekonomiczny aspekt analizy - badania instytucji i firm otoczenia biznesu oraz przedsiębiorstw w zakresie: powiązań między instytucjami otoczenia biznesu a przedsiębiorstwami i powiązań sieciowych między przedsiębiorstwami w układzie obszary wzrostu-obszary stagnacji w woj. wielkopolskim
- ☐ badania w woj. wielkopolskim przeprowadzono na obszarach wzrostu: **powiat poznański, miasta: Poznań, Kalisz, Konin, Leszno** i obszarach stagnacji: **powiaty: kaliski, pleszewski, słupecki**

Metody badań

- ☐ estymacja i analiza wartości współczynnika autokorelacji przestrzennej I-Morana wraz z zastosowaniem statystyk lokalnych, w oparciu o Local Indicators of Spatial Association (LISA);
- ☐ w celu zbadania relacji pomiędzy obszarami wzrostu i obszarami stagnacji w regionie wielkopolskim wykorzystano badania bezpośrednie z zastosowaniem takich metod i technik jak:
 - kwerenda zasobów archiwalnych w wybranych jednostkach szkolnictwa wyższego,
 - ankieta elektroniczna (e-survey),
 - wywiad pogłębiony (individual in-depth interview),
 - metody analizy danych pozyskanych w drodze badań ankietowych (np. graficzne, w tym kartograficzne),
 - metody statystyczne w postaci tablic kontyngencji i wskaźnika Czuprowa

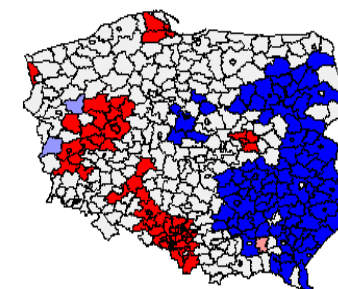
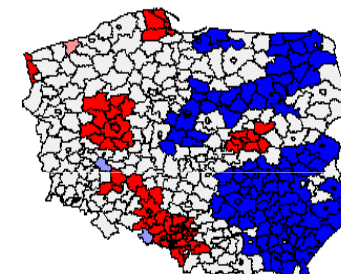
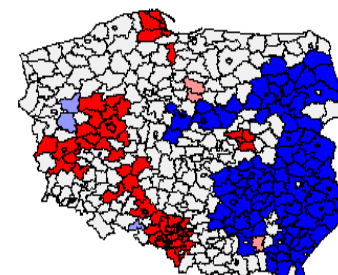
Rozprzestrzenianie się efektów rozwojowych

W przypadku **obszarów wzrostu** obserwuje się:

- **pozytywne oddziaływanie aglomeracji** na strefy podmiejskie – głównie w Polsce Zachodniej i Północnej;
- pozytywne oddziaływanie obszarów wzrostu na ich otoczenia podczas okresów ożywienia gospodarczego w sferze inwestycji i przepływu kapitału;
- **niewielki lub brak pozytywnego oddziaływania w układzie ośrodków przemysłowych i ich zapleczy;**
- relatywnie słabsze oddziaływanie aglomeracji miejskich usytuowanych w Polsce Wschodniej na otoczenie;
- spadek oddziaływań podczas okresów dekonunktury gospodarczej w sferze inwestycji i przepływu kapitału.

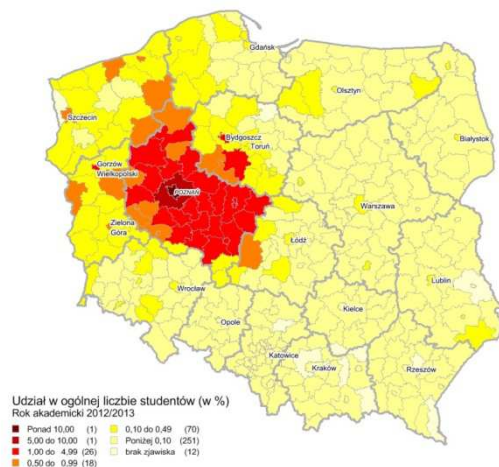
W przypadku **obszarów stagnacji** obserwuje się:

- **zbyt duże różnice w poziomach rozwoju społeczno-gospodarczego między obszarami wzrostu i obszarami stagnacji gospodarczej** hamujące dyfuzję procesów rozwoju: obszary o niskim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego nie przekraczają progu „masy krytycznej” pozwalającego im na odbiór impulsów rozwojowych;
- **spadek poziomu rozwoju wraz z oddaleniem od regionalnych ośrodków wzrostu**, w najgorszym położeniu są obszary peryferyjne zlokalizowane wzdłuż granic województw.

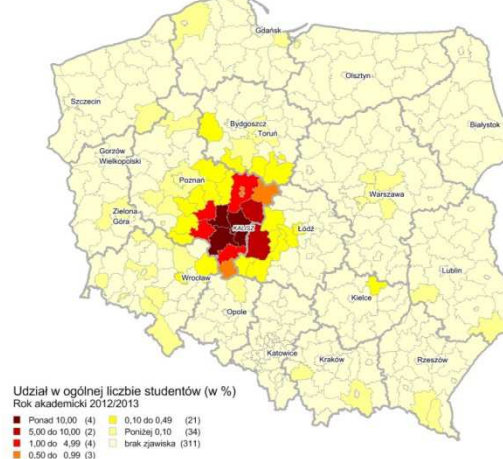

Analiza pochodzenia terytorialnego studentów wybranych szkół wyższych

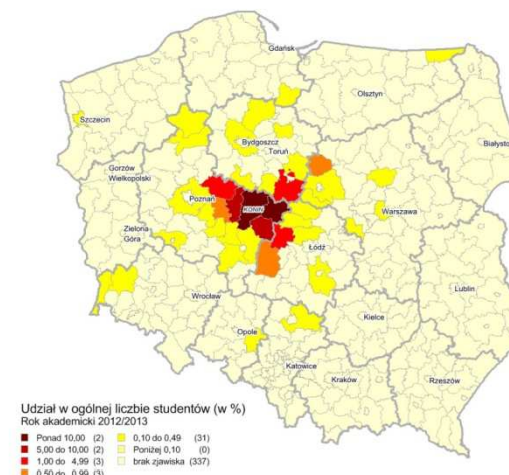
Pochodzenie terytorialne studentów
UAM w Poznaniu w roku akademickim 2012/2013

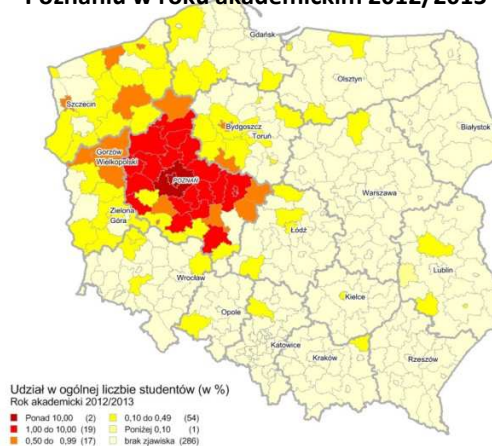
Pochodzenie terytorialne studentów PWSZ w Kaliszu
w roku akademickim 2012/2013

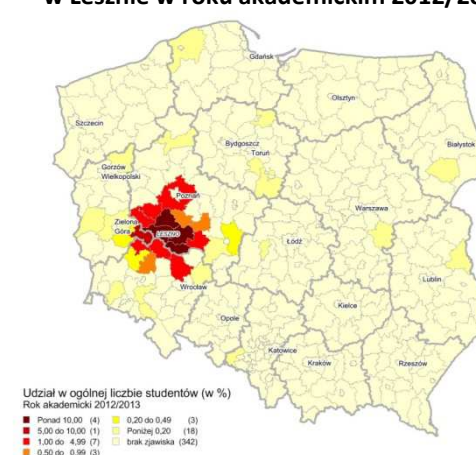
Pochodzenie terytorialne studentów PWSZ
w Koninie w roku akademickim 2012/2013

Pochodzenie terytorialne studentów WSNHiD w
Poznaniu w roku akademickim 2012/2013

Pochodzenie terytorialne studentów PWSZ
w Lesznie w roku akademickim 2012/2013

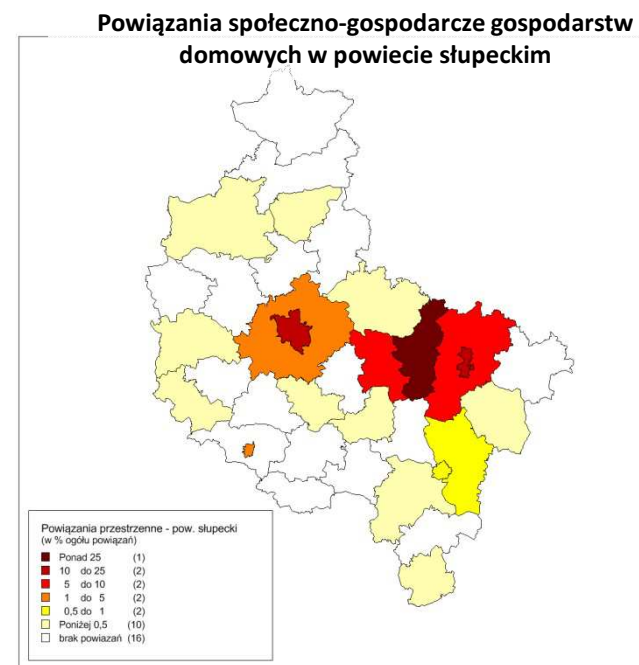
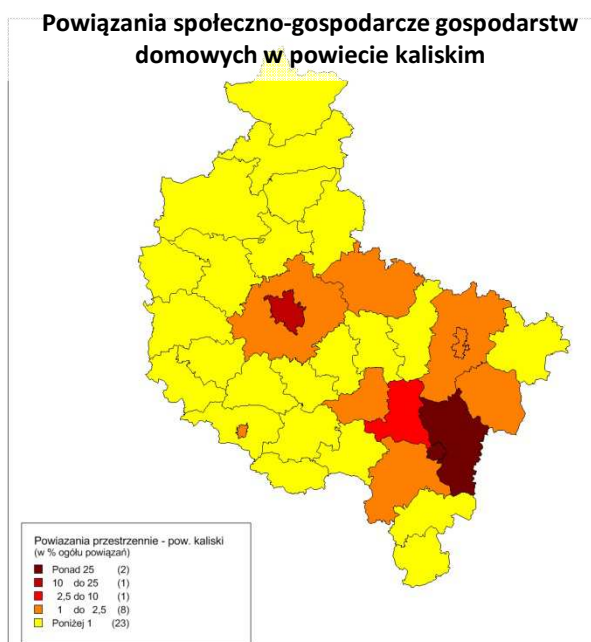
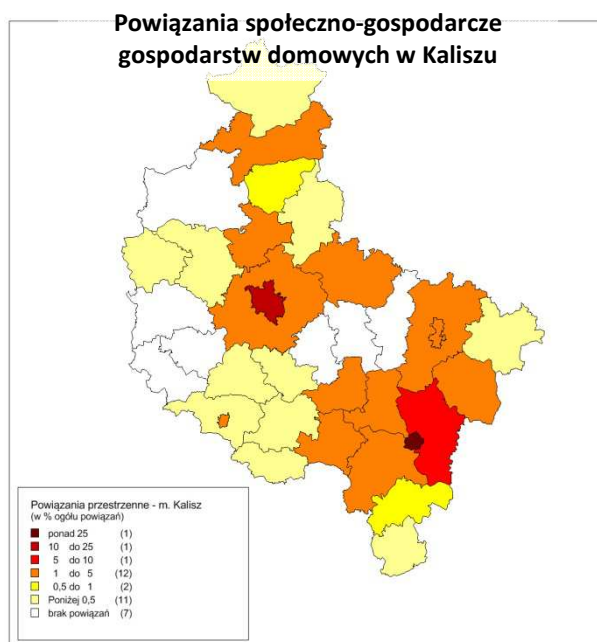

- zmienność siły powiązań pomiędzy obszarami wzrostu a obszarami stagnacji gospodarczej jest uzależniona od odległości i uwarunkowań związanych z jej pokonywaniem, np. dostępność, koszt

Analiza powiązań społeczno-gospodarczych gospodarstw domowych województwa wielkopolskiego

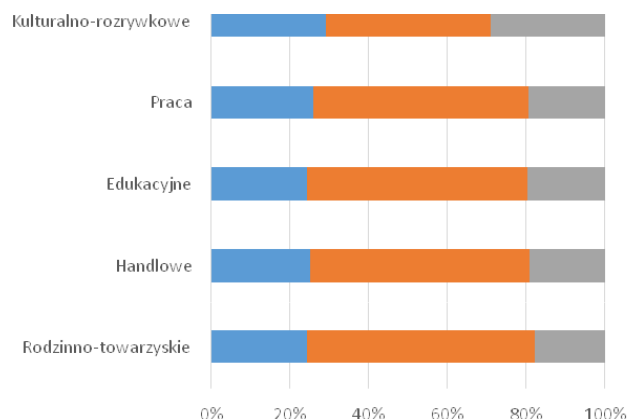
Przeprowadzona analiza powiązań społeczno-gospodarczych gospodarstw domowych dotyczyła: powiązań usługowych w zakresie handlu, usług edukacyjnych, usług kulturalno-rozrywkowych, powiązań w zakresie dojazdów do pracy, powiązań w zakresie kontaktów rodzinnych i towarzyskich w 2013r.

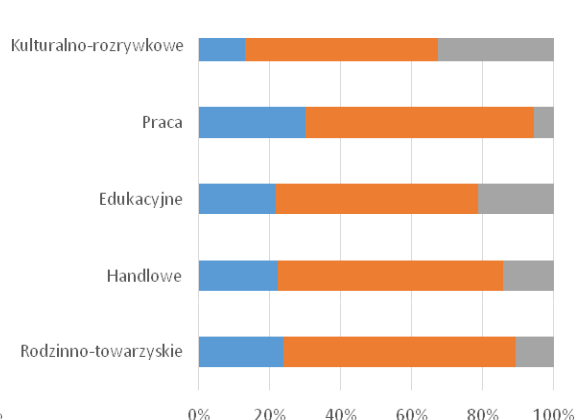
- Obszar wzrostu - miasto Kalisz wykazuje **relatywnie najsilniejsze relacje z innym obszarem wzrostu Poznaniem**, a zdecydowanie słabsze powiązania występują z najbliższym obszarem stagnacji – powiatem kaliskim.
- Obszar stagnacji – powiat kaliski wykazuje relatywnie **silne powiązania z najbliższym obszarem wzrostu miastem Kaliszem i dalej położonym Poznaniem**. Natomiast kolejny obszar stagnacji - powiat słupecki wykazuje istotne powiązania z obszarami wzrostu Poznaniem i Koninem.

Analiza powiązań społeczno-gospodarczych gospodarstw domowych województwa wielkopolskiego

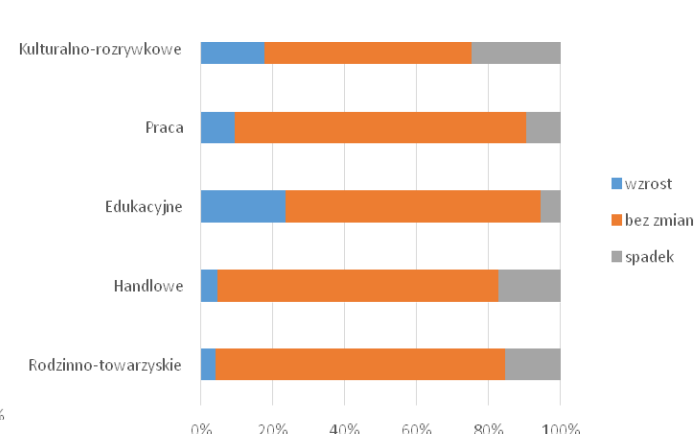
Zmiana natężenia powiązań społeczno-gospodarczych w Kaliszu w dobie kryzysu

Zmiana natężenia powiązań społeczno-gospodarczych w powiecie kaliskim w dobie kryzysu

Zmiana natężenia powiązań społeczno-gospodarczych w powiecie słupeckim w dobie kryzysu

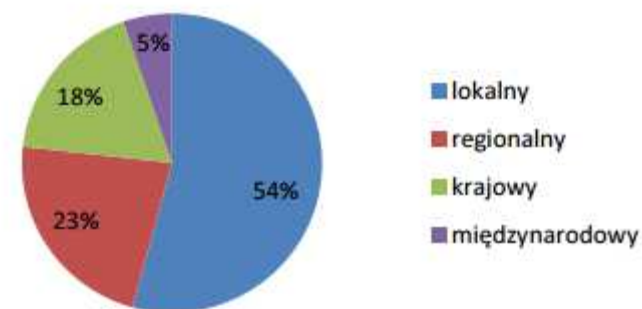

- Dominuje tendencja **braku zmian natężenia** powiązań społeczno-gospodarczych gospodarstw domowych na obszarach wzrostu i stagnacji w okresie kryzysu. Należy podkreślić, że jest ona **silniejsza na obszarach stagnacji**, zwłaszcza w powiecie słupeckim;
- W okresie kryzysu najbardziej **stabilne** są powiązania w zakresie **kontaktów rodzinno-towarzyskich**.

Zmiany relacji między instytucjami otoczenia biznesu a przedsiębiorstwami oraz powiązań sieciowych przedsiębiorstw województwa wielkopolskiego

- proces rozprzestrzeniania się rozwoju z obszarów polaryzacji (wzrostu) na obszary otaczające w **największym stopniu dotyczy aglomeracji poznańskiej**;
- aglomeracja poznańska stanowi **największe skupisko instytucji i firm otoczenia biznesu** w województwie wielkopolskim, a zlokalizowane w niej instytucje i firmy otoczenia biznesu cechują się **największym oddziaływaniem** na obszary otaczające;
- w aglomeracji poznańskiej identyfikuje się **najsilniejsze relacje pomiędzy przedsiębiorstwami a otoczeniem biznesu**, choć ciągle są one zbyt słabe by przełożyć się na wzrost innowacyjności wielkopolskiej gospodarki;
- obserwuje się **wzmacnianie pozycji aglomeracji poznańskiej** wśród analizowanych obszarów wzrostu w badanym okresie;
- rola instytucji i firm otoczenia biznesu, a w szczególności instytucji środowiska innowacyjnego generującego innowacje i odpowiedzialnego za ich transfer do sfery gospodarki w dyfuzji procesów rozwojowych z obszarów wzrostu na obszary stagnacji, w Polsce ciągle **jest jeszcze ograniczona**.

Zasięg oddziaływania badanych firm

- ❖ proces dyfuzji rozwoju jest uwarunkowany **poziomem gospodarczym sąsiadujących ze sobą jednostek** i zachodzi z większą intensywnością pomiędzy jednostkami o bardziej zbliżonym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego;
- ❖ w ujęciu ogólnym polaryzacja rozwoju **na poziomie lokalnym pogłębia się**, co świadczy o **ograniczonych możliwościach absorpcji impulsów rozwojowych** przez obszary zmarginalizowane pod względem społeczno-ekonomicznym;
- ❖ wieloaspektowe badanie relacji występujących pomiędzy obszarami wzrostu i obszarami stagnacji gospodarczej w województwie wielkopolskim ukierunkowane na testowanie modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego **nie pozwala na wyprowadzenie w pełni jednoznacznych wniosków**;
- ❖ w zależności od przyjętego aspektu analizy (społeczny, ekonomiczny) uzyskano jedynie **częściowo zbieżne wyniki**, co należy interpretować jako przesłankę do **pogłębienia badań** w tym zakresie.

obszary wzrostu i obszary stagnacji gospodarczej jako przedmiot interwencji polityki regionalnej

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

Hipotezy badawcze:

H1: Cechą charakterystyczną rozwoju społeczno-gospodarczego jest duży stopień zróżnicowania przestrzennego, czego konsekwencją jest kształtowanie się obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej,

H2: Identyfikacja obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej może odbywać się zarówno w ujęciu częściowym, tj. różnych aspektów (ludność i osadnictwo, rynek pracy i struktura gospodarki, infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna, sytuacja finansowa i poziom zamożności, innowacyjna gospodarka i otoczenie biznesu), jak i w ujęciu całościowym procesu rozwoju,

H3: Rozkład przestrzenny obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej zmienia się w czasie,

H4: Rozmieszczenie oraz rozwój obszarów wzrostu i obszarów stagnacji gospodarczej determinowane są przez istotne czynniki, których siła wpływu jest zróżnicowana,

H5: Rozwój społeczno-gospodarczy, rozpatrywany zarówno w ujęciu częściowym jak i całościowym, podlega wpływowi koniunktury gospodarczej,

H6: Zmienność koniunktury gospodarczej wpływa na poszczególne aspekty i czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego w różnym stopniu, tzn. wrażliwość aspektów i czynników rozwoju na zmiany koniunktury jest zróżnicowana,

H7: Istniejące relacje pomiędzy obszarami wzrostu i obszarami stagnacji mogą stanowić podstawę rozwoju społeczno-gospodarczego zgodnie z założeniami modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego,

H8: Obszary wzrostu i obszary stagnacji gospodarczej są przedmiotem szczególnej interwencji w ramach polityki regionalnej państw członkowskich Unii Europejskiej.

H8: Obszary wzrostu i obszary stagnacji gospodarczej są **przedmiotem szczególnej interwencji** w ramach polityki regionalnej państw członkowskich Unii Europejskiej.

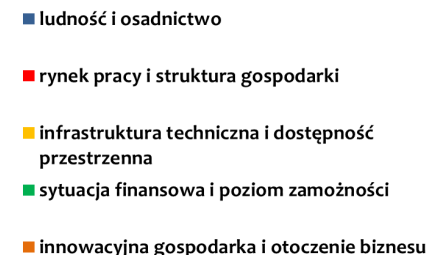
**PRAWIDŁOWOŚCI W ZAKRESIE
ZRÓŻNICOWANIA PROCESÓW
ROZWOJOWYCH W POLSCE
W KONTEKŚCIE UKIERUNKOWANIA
POLITYKI REGIONALNEJ
ZGODNIE Z MODELEM POLARYZACYJNO-
DYFUZYJNYM**

POZNAŃ 2014

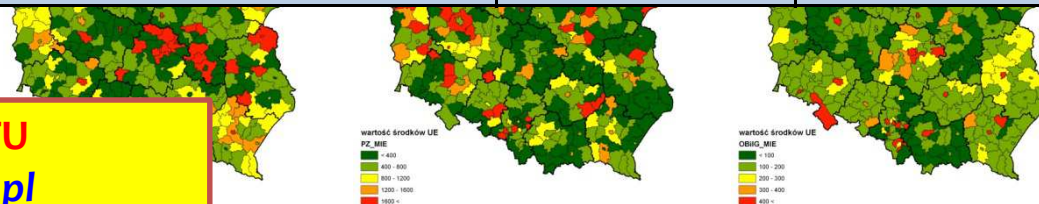
**ROZKŁOSZ POLSKO-GOSPODARSTWA I KSIĘGOWOŚCI SE
OBROTÓW WSKŁUTU I OBROTÓW STACJONARZ GOSPODARSTWA**

Rejestr wydawczy: N 3336 79/940
Rejestr wydawczy: N 3336 79/940

Research project no. N 3008 70142
 financed by the National Science Centre

Programy operacyjne	Wartość ogółem (w zł)	Liczba projektów (w szt.)
Infrastruktura i Środowisko	972 237 168,19	282
Innowacyjna Gospodarka	3 059 143 329,27	3 512
Kapitał Ludzki	4 301 586 014,20	28 903
Rozwój Polski Wschodniej	162 436 504,30	10
Regionalne Programy Operacyjne	18 777 431 626,46	11 149
PERSPEKTYWA FINANSOWA 2007-2013	27 272 834 642,42	48 856
Rozwój Zasobów Ludzkich	8 049 139 250,29	8 997
Transport	9 694 664 346,37	1 872
Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	19 774 823 512,74	17 930
ZPORR	21 992 797 754,68	15 927
PERSPEKTYWA FINANSOWA 2004-2006	59 511 424 864,08	44 726
RAZEM	86 784 259 506,50	88 582

Założenia metodologiczne:

analiza alokacji środków europejskich

- ☐ kwerenda projektów realizowanych w okresie objętym analizą tj. w latach 2004-2010 wraz z ustaleniem rozkładu przestrzennego projektów, odpowiadającego przyjętemu układowi analizy tj. poziomowi NUTS 4 oraz ustalenia struktury inwestycji w podziale na analizowanych pięć aspektów procesu rozwoju społeczno-gospodarczego,
- ☐ analizie podlegał zbiór 88,5 tys. projektów o łącznej wartości 86,8 mld zł,
- ☐ rozszacowanie interwencji o zasięgu krajowym lub regionalnym opierało się na zastosowaniu podziału proporcjonalnego do liczby mieszkańców poszczególnych jednostek NUTS 4
- ☐ uporządkowanie analizowanych projektów w układzie pięciu aspektów procesów rozwoju opierało się na ich autorskiej systematyzacji.

analiza korelacji i regresji

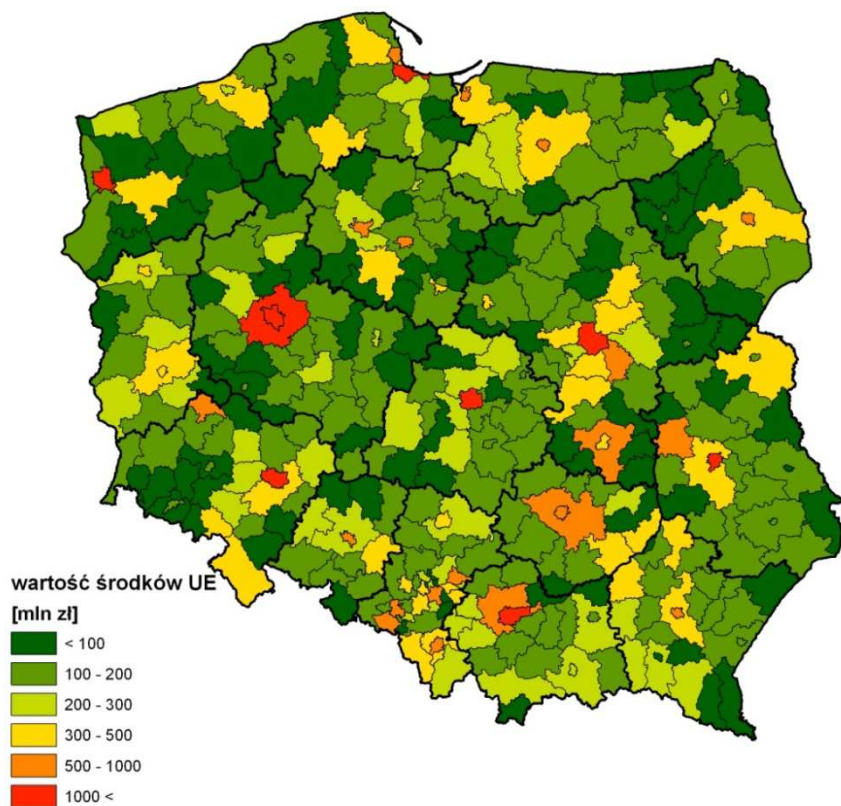
- ☐ analiza poziomu korelacji pomiędzy wielkością nakładów środków UE na dany aspekt, który w określonym układzie przestrzennym cechował się najwyższą wartością I korelacji kanonicznej) a dynamiką rozwoju w analizowanych aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego;
- ☐ konstrukcja prostych liniowych modeli regresji opisujących te zależności;
- ☐ konstrukcja złożonych modeli regresji (regresja wieloraka krokowa postępująca) – wpływ nakładów na poszczególne aspekty na dynamikę rozwoju na dany aspekt

Wielkość funduszy strukturalnych (w zł) oraz szacunkowa liczba projektów w układzie programów operacyjnych w perspektywie 2004-2006, 2007-2013 (projekty zakończone do 31 grudnia 2010 r.)

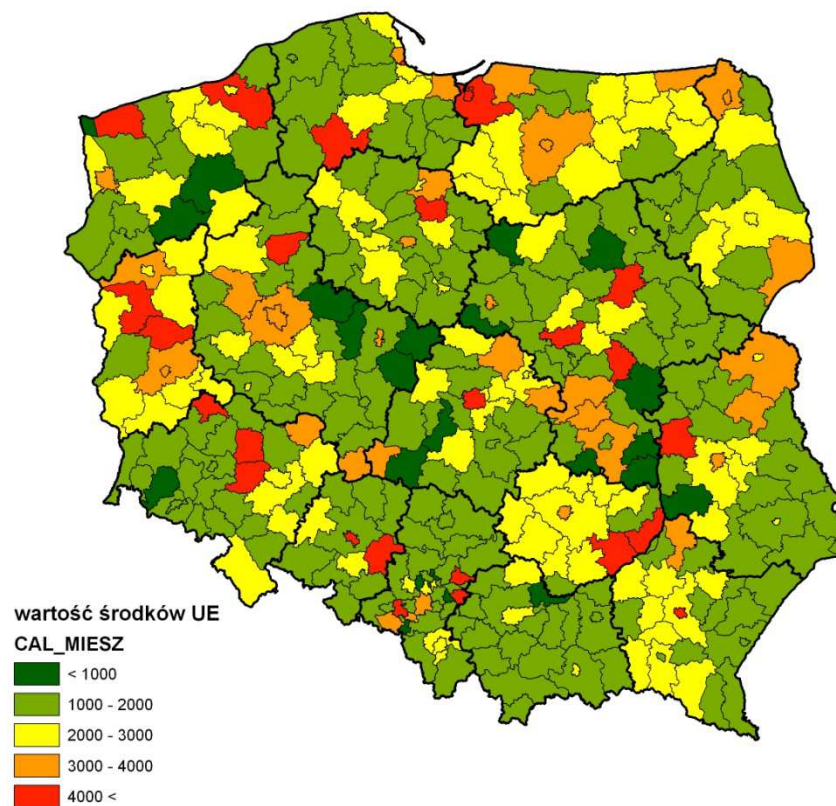
Program Operacyjny	Wartość ogółem (w PLN)	Liczba projektów
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	972 237 168,19 zł	282
Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	3 059 143 329,27 zł	3512
Program Operacyjny Kapitał Ludzki	4 301 586 014,20 zł	28903
Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej	162 436 504,30 zł	10
Regionalne Programy Operacyjne	18 777 431 626,46 zł	11149
PERSPEKTYWA 2007-2013 (RAZEM):	27 272 834 642,42 zł	43 856
Program Operacyjny	Wartość ogółem (w PLN)	Liczba projektów
SPO RZL	8 049 139 250,29 zł	8997
SPO TRANSPORT	9 694 664 346,37 zł	1872
SPO WKP	19 774 823 512,74 zł	17930
ZPORR	21 992 797 754,68 zł	15927
PERSPEKTYWA 2004-2006 (RAZEM):	59 511 424 864,08 zł	44726
WSZYSTKIE PROGRAMY RAZEM:	86 784 259 506,50 zł	88 582

... przedmiot interwencji polityki regionalnej

WARTOŚĆ ŚRODKÓW UE OGÓŁEM W ZŁ

WARTOŚĆ ŚRODKÓW UE OGÓŁEM W ZŁ/MIESZKAŃCA

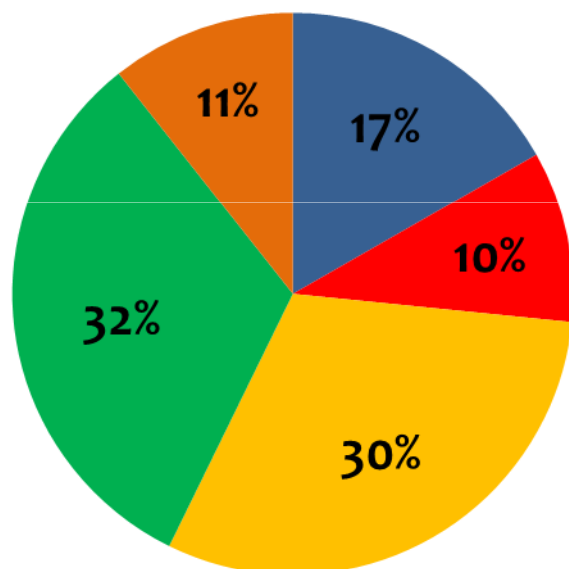
ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

**Struktura funduszy strukturalnych
w podziale na pięć aspektów rozwoju społeczno-gospodarczego
w perspektywie 2004-2006, 2007-2013
(wartość projektów zakończonych do 31 grudnia 2010 r.)**

■ ludność i osadnictwo

■ rynek pracy i struktura gospodarki

■ infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna

■ sytuacja finansowa i poziom zamożności

■ innowacyjna gospodarka i otoczenie biznesu

Wielkość i struktura interwencji polityki spójności na obszarach polaryzacji rozwoju w Polsce w latach 2004-2010 (wartość projektów zakończonych do 31 grudnia 2010 r.)

ASPEKTY ROZWOJU SPOŁECZNO- GOSPODARCZEGO	POLSKA OGÓŁEM (mld zł)	OBSZARY POLARYZACJI ROZWOJU OGÓŁEM (POLSKA =100%)	POLSKA na 1 mieszkańca	OBSZARY POLARYZACJI ROZWOJU na 1 mieszkańca (POLSKA =100%)
Ludność i osadnictwo	14,5	5,4 mld zł (37%)	380 zł	368 zł (97%)
Rynek pracy i struktura gospodarki	8,5	3,4 mld zł (40%)	224 zł	236 zł (105%)
Infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna	26	13 mld zł (50%)	696 zł	900 zł (130%)
Sytuacja finansowa i poziom zamożności	27	12,1 mld zł (43%)	728 zł	829 zł (114%)
Innowacyjna gospodarka i otoczenie biznesu	9,2	5,5 mld zł (60%)	242 zł	375 zł (155%)
RAZEM	86,7	39,1 mld zł (45%)	2 271 zł	2 710 zł (119%)

Wielkość i struktura interwencji polityki spójności na obszarach peryferii rozwoju w Polsce w latach 2004-2010 (wartość projektów zakończonych do 31 grudnia 2010 r.)

ASPEKTY ROZWOJU SPOŁECZNO- GOSPODARCZEGO	POLSKA OGÓŁEM (mld zł)	OBSZARY PERYFERII ROZWOJU OGÓŁEM (POLSKA =100%)	POLSKA na 1 mieszkańca	OBSZARY PERYFERII ROZWOJU na 1 mieszkańca (POLSKA =100%)
Ludność i osadnictwo	14,5	3,63 mld zł (25%)	380 zł	406 zł (106%)
Rynek pracy i struktura gospodarki	8,5	1,95 mld zł (22,9%)	224 zł	219 zł (97%)
Infrastruktura techniczna i dostępność przestrzenna	26	5,58 mld zł (21 %)	696 zł	624 zł (90 %)
Sytuacja finansowa i poziom zamożności	27	4,71 mld zł (16,9%)	728 zł	527 zł (72%)
Innowacyjna gospodarka i otoczenie biznesu	9,2	1,38 mld zł (14,9%)	242 zł	154 zł (63%)
RAZEM	86,7	17,27 mld zł (19,9%)	2 271 zł	1 931 zł (85%)

W przypadku obszarów wzrostu charakteryzującymi się największymi nakładami środków europejskich na infrastrukturę techniczną i dostępność przestrzenną sformułowano hipotezę:

Występuje związek pomiędzy nakładami finansowymi na infrastrukturę techniczną i dostępność przestrzenną (zł/os.) a dynamiką* rozwoju analizowanych aspektów rozwoju społeczno-gospodarczego

* Dynamikę poziomu rozwoju w poszczególnych aspektach obliczono dla lat 2006-2010 w sposób względny, tj. w odniesieniu do roku poprzedniego, a nie bazowego. Dla każdej jednostki przestrzennej obliczono średnią geometryczną (pierwiastek 5 stopnia z iloczynu wartości dynamiki w pięciu latach). Wskaźnik dynamiki stanowi średnią arytmetyczną ze średnich geometrycznych.

Dwuetakowa weryfikacja hipotezy:

I etap – analiza korelacji pomiędzy wielkością nakładów środków UE na infrastrukturę techniczną i dostępność przestrzenną a dynamiką rozwoju w analizowanych aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego.

II etap – analiza regresji opisująca tę zależność.

Analiza korelacji – potwierdzono występowanie zależności (istotnej statystycznie) jedynie pomiędzy wielkością **nakładów na infrastrukturę techniczną i dostępność przestrzenną a sytuacją finansową i poziomem zamożności** ($r = 0,43$; $p < 0,0000$).

Na tej podstawie przeprowadzono modelowanie regresyjne, którego wyniki potwierdziły wykazaną zależność wskazując na istotność statystyczną modelu opisującego **wpływ nakładów środków UE na infrastrukturę techniczną i dostępność przestrzenną na dynamikę zmian sytuacji finansowej i poziomu zamożności obszarów wzrostu** o postaci:

$$Y_{dSFIPZ} = 103,82 + 0,434ITiDP + 4,36 \quad R^2=0,19$$

W celu rozpoznania pełnego wpływu oddziaływania nakładów środków UE na sytuację finansową i poziom zamożności obszarów wzrostu w modelowaniu regresyjnym (regresja wieloraka krokowa postępująca) uwzględniono także **wielkość nakładów środków UE w pozostałych aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego**, otrzymując równanie:

$$Y_{dSFIPZ} = 102,45 + 0,284IGiOB + 0,235RPiSG + 0,216ITiDP + 3,87 \quad \bar{R}^2=0,35$$

W przypadku obszarów stagnacji charakteryzujących się największymi nakładami środków europejskich na ludność i osadnictwo sformułowano hipotezę:

Występuje związek pomiędzy nakładami finansowymi na *ludność i osadnictwo* (zł/os.) a dynamiką* rozwoju analizowanych aspektów rozwoju społeczno-gospodarczego

* Dynamikę poziomu rozwoju w poszczególnych aspektach obliczono dla lat 2006-2010 w sposób względny, tj. w odniesieniu do roku poprzedniego, a nie bazowego. Dla każdej jednostki przestrzennej obliczono średnią geometryczną (pierwiastek 5 stopnia z iloczynu wartości dynamiki w pięciu latach). Wskaźnik dynamiki stanowi średnią arytmetyczną ze średnich geometrycznych.

Dwuetapowa weryfikacja hipotezy:

I etap – analiza korelacji pomiędzy wielkością nakładów środków UE na *ludność i osadnictwo*, a dynamiką rozwoju w analizowanych aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego.

II etap – analiza regresji opisująca tę zależność.

Analiza korelacji – potwierdzono występowanie zależności (istotnej statystycznie) jedynie pomiędzy wielkością **nakładów na ludność i osadnictwo a infrastrukturą techniczną i dostępnością przestrzenną** ($r = -0,260$; $p < 0,05$).

Na tej podstawie przeprowadzono modelowanie regresyjne, którego wyniki potwierdziły wykazaną zależność wskazując na istotność statystyczną modelu opisującego **wpływ nakładów środków UE na ludność i osadnictwo na dynamikę zmian w zakresie infrastruktury technicznej i dostępności przestrzennej obszarów peryferii rozwoju** o postaci:

$$Y_{dITiDP} = 104,05 - 0,003LiO + 2,112 \quad R^2=0,07$$

W celu rozpoznania pełnego wpływu oddziaływania nakładów środków UE na infrastrukturę techniczną i dostępność przestrzenną obszarów peryferii rozwoju w modelowaniu regresyjnym (regresja wieloraka krokowa postępująca) uwzględniono także **wielkość nakładów środków UE w pozostałych aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego**, otrzymując równanie:

$$Y_{dITiDP} = 104,83 - 0,003LiO + 2,117 \quad \bar{R}^2=0,06$$

... przedmiot interwencji polityki regionalnej

- ❖ zróżnicowanie wielkości absorpcji środków unijnych występujące między okresem 2004-2006 i 2007-2013 **determinowane jest przede wszystkim wielkością budżetu funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności** oferowanych Polsce w tych dwóch perspektywach budżetowych;
- ❖ wielkość i struktura absorpcji środków UE w Polsce w układzie jednostek NUTS 4 jest **determinowana poziomem aktywności beneficjentów**, w strukturze której dominują dwie grupy: **samorząd terytorialny** – pozyskujący środki przede wszystkim na ograniczenie deficytów infrastrukturalnych oraz **przedsiębiorcy** aplikujący o wsparcie unijne w celu poprawy ich warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej, zwłaszcza w kontekście wzmocnienia zainwestowania kapitałowego;
- ❖ rozkład przestrzenny pozyskanego wsparcia potwierdza **brak skuteczności w zakresie wdrażania modelu wyrównawczego polityki regionalnej w Polsce**.
- ❖ **Obszary stagnacji w zbyt małym stopniu koncentrują w swoich granicach absorpcję środków unijnych.** 126 powiatów stanowiących obszary stagnacji gospodarczej, tj. 26% ogólnej liczby powiatów w Polsce pozyskało w okresie 2004-2010 **relatywnie małą część środków unijnych** zarówno w ujęciu bezwzględnym (20% całkowitej alokacji) jak i w przeliczeniu na 1 mieszkańca (85% w stosunku do średniej dla kraju). 83 powiaty stanowiące **obszary wzrostu**, tj. 22% ogólnej liczby powiatów w Polsce pozyskały w okresie 2004-2010 **znaczłą część środków unijnych** zarówno w ujęciu bezwzględnym (45% całkowitej alokacji) jak i w przeliczeniu na 1 mieszkańca (119% w stosunku do średniej dla kraju);
- ❖ **Obszary stagnacji** wykorzystują środki europejskie przede wszystkim do poprawy jakości życia mieszkańców, w tym dostępu do usług społecznych. **Obszary wzrostu** wykorzystują to wsparcie przede wszystkim dla poprawy wyposażenia infrastrukturalnego.
- ❖ **Wielkość i struktura zainwestowania środków unijnych w obszarach wzrostu i obszarach stagnacji nie zmienia w istotny sposób ich relatywnej pozycji rozwojowej** w układzie analizowanych jednostek.

wnioski końcowe

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

- Obserwowany proces metropolizacji polskiej przestrzeni ekonomicznej wymaga wsparcia w zakresie kształtowania i wzmacniania powiązań funkcjonalnych i zwiększania zasięgu i siły wpływu obszarów wzrostu – zewnętrzny wymiar polityki miejskiej.
- Brak oddziaływania „przemysłowych” i „surowcowych” obszarów wzrostu wymaga uruchomienia dodatkowych działań tworzących powiązania funkcjonalne tych obszarów z ich bliższym i dalszym otoczeniem.
- Ograniczony zakres i zasięg rozprzestrzeniania się zjawisk rozwojowych w Polsce wymaga wzmocnienia obszarów stagnacji w celu osiągnięcia w ich granicach minimalnego poziomu rozwoju (poziomu „masy krytycznej”) umożliwiającego wykorzystanie efektów rozwojowych obszarów wzrostu.
- Interwencja polityki spójności obok dominującego ukierunkowania związanego z rozwojem i budową infrastruktury technicznej powinna dotyczyć również działań wzmacniających kapitał ludzki i społeczny, co zwiększa szanse na uzyskanie, obok czasowych efektów popytowych, trwałych efektów podażowych tej interwencji.

- Rozwój INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ powinien odbywać się z uwzględnieniem kosztów wynikających z renty jej użytkowania, co powinno ograniczać niebezpieczeństwo przeinwestowania infrastrukturalnego. Biorąc pod uwagę wyższą stopę zwrotu tych inwestycji na obszarach wzrostu nie należy ograniczać ich realizacji na tych terenach.
- Wsparcie INNOWACYJNEJ GOSPODARKI I OTOCZENIA BIZNESU należy ukierunkować na usieciowienie istniejących podmiotów a nie tworzenie nowych.
- Instrumenty polityki spójności powinny w większym stopniu wpływać na obniżenie poziomu zidentyfikowanej wrażliwości zwłaszcza aspektów: SYTUACJI FINANSOWEJ I POZIOMU ZAMOŻNOŚCI oraz RYNKU PRACY I STRUKTURY GOSPODARKI na wpływ globalizacji zjawisk kryzysowych skutkujący marginalizacją obszarów stagnacji gospodarczej.
- Pogłębiający się proces dywergencji rozwojowej w układzie regionalnym i wewnątrzregionalnym Polski odbywający się w warunkach szerokiego dostępu do funduszy wspólnotowych wymaga zmiany kryteriów oceny projektów zwłaszcza w przypadku peryferyjnych obszarów stagnacji gospodarczej oraz szerszego wykorzystania zintegrowanego podejścia terytorialnego (place base policy).

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA
WYDZIAŁ NAUK GEOGRAFICZNYCH I GEOLOGICZNYCH
Instytut Geografii Społeczno-ekonomicznej
i Gospodarki Przestrzennej
Zakład Analizy Regionalnej

prof. UAM dr hab. Paweł Churski
chur@amu.edu.pl

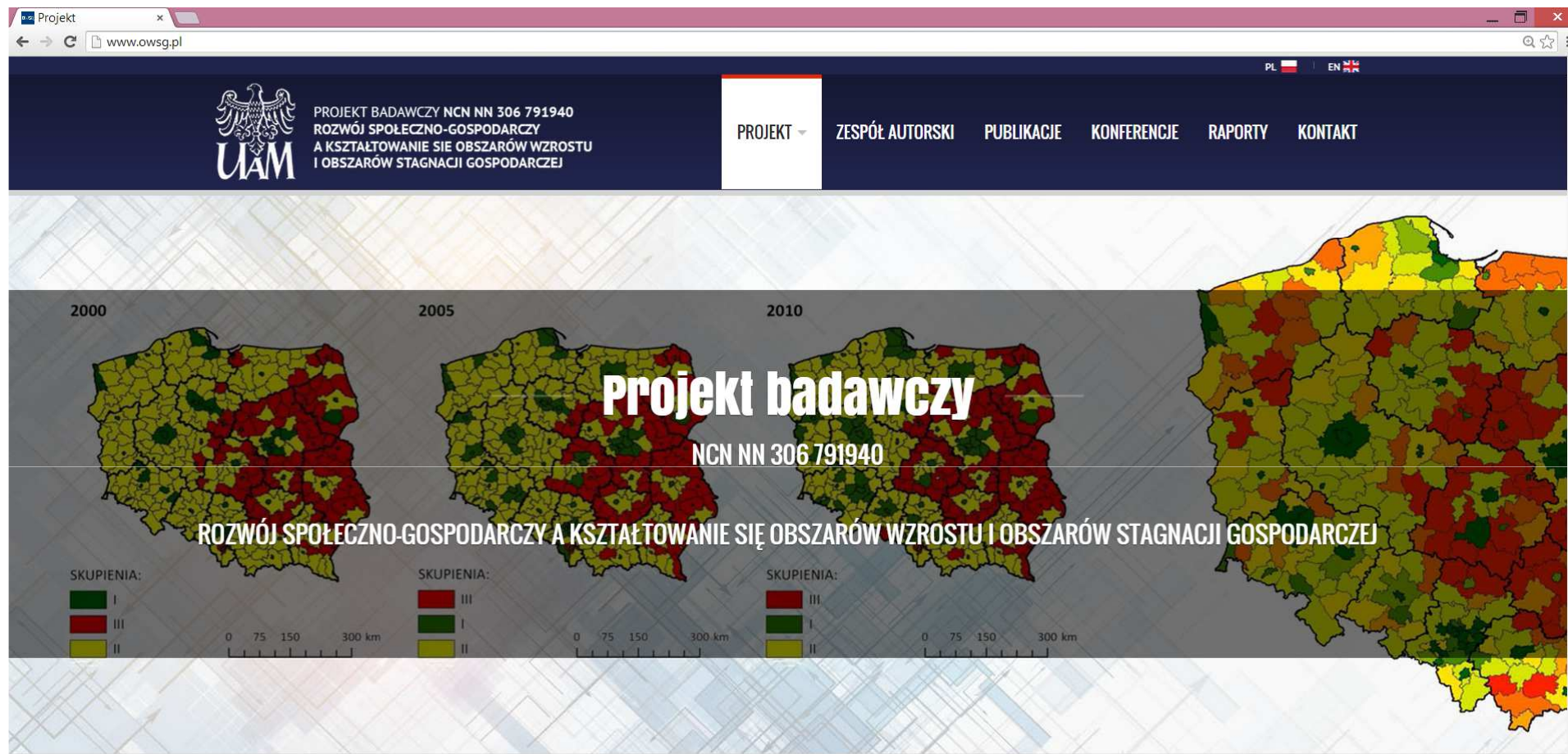

**ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ**

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

**SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS**

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre

WYNIKI PROJEKTU

<http://www.owsq.pl>

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCY A KSZTAŁTOWANIE SIĘ
OBSZARÓW WZROSTU I OBSZARÓW STAGNACJI GOSPODARCZEJ

Projekt badawczy nr N N306 791940 finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND THE
PATTERN OF GROWTH AND STAGNATION AREAS

Research project no N N306 791940 financed by the National Science Centre